

ИВАН ОВЧАРОВ

(НЕ)ПРЕДИЗВИКАНИ РАЗМИСЛИ

Между обесването и свободата
(19 февруари – 3 март)

Прибираме се с жена ми на 19-и вечерта. Уличните лампи не светят. Свикнали сме вече на тези неудобства. И на още много други. Ала на другия ден, по някакво странно стечение на обстоятелствата ли, или като напомняне за нещо забравено – светеха. И то през целия ден. Светят, та се късат! И като внезапно осветени тайни любовници в главата ми се засуетиха едни мисли.

Преди време написах стихотворение за Левски. То започваше така: *Ужасното е, че след тебе няма никой...* А само някакви словесни упражнения – по разписание...;

и завършва със следната констатация: *В една страна, където вече всеки мечтае да е нещо друго или на друго място някъде...*

Ужасното е, че след теб бесилото дори си въобрази, че е възможност!...

Знаковите дати в историята винаги означават едновременно край на едно и началото на друго нещо. В случая, обаче, все по-неясно във времето можем да кажем какъв е смисълът, който сме осъзнали от споменатите дати. Какво всъщност е свършило и започнало? Все по-трудно намираме отговор, свързан със споменатите дати, просто защото ежедневието ни започна да се изпълва с проекциите на формалността. Или, както казва Турхан Расиев: „Погледнато формално – всичко е нормално, погледнато нормално – всичко е формално.“ Десетилетия вече правим някакви реконструкции във всички сфери на живота ни. Но сякаш единствено за да има повод да правим постоянни промени – искаме да настигнем „белите“ страни и имаме свободата да го направим. Последната реконструкция е новият закон за образованието. Но без да имаме все още съответната технологична, инфраструктурна и медотологична (дори!), съобразени с нашите условия, готовност. Дори и самият министър си го призна „под сурдинка“. А резултатът? Нуждата от нови промени!? След време! И все пак – резултатът от досегашните реконструкции в тази, по смисъла си „консервативна“, сиреч – трайна парадигма на обществената структура? Бламиране на националните ценности и ориентир! Навярно затова, когато изпращах книгата си за Националния конкурс „Теодор Траянов“, получих от пощенския клон разписка с получател: Теодор Траянов! И сигурно при други тематични литературни конкурси (след време), ще получа пък разписка с получател: Васил Левски или генерал Столетов; а защо не – Сулейман паша или руския император, например!...

И през целия 20-и февруари уличните лампи светеха. Дано да осветят и все по-очевидната липса на съдържание, и все по-голямата степен на формализъм в живота на Майка България!

ИЛИЯ ТОЧЕВ

КОЙ ИЗЛЪГА НАШАТА ВЯРА?

Горчивите размисли са провокирани от есето на Ваня Пенчева в януарския брой на в-к *КИЛ* за *Вярата Надеждата и Любовта*

Трудно е да се съмняваш в библейското слово, но както казва един варненски поет.. „Големите думи са нищо, дори да извикаш сребро е коса побеляла, какво от това?“ И заглавието ми е един вик, прокътнал във времето от страниците на поемата „Септември“ Утехата, че Вярата и Любовта са единственото, което ни е останало и ни крепи, вече прозвучава като „големите думи“ Въпросът „Кой излъга нашата вяра“, издигал се „кръз дима на пожарите“ изпълва и нашето съвремие. Обстоятелствата се различават, резултатите са същите – и септемврийците, и

нашите съвременници се чувстват измамани – и то по отношение на най-святото – на вярата.

Преди да продължите да четете нататък, непременно си нахлузете гумените ботуши. Не мога обаче да ви уверя, че водите на едва проходимото блато, в което нацапваме – политиката – няма да ги разядат. Десетилетия, изпълнени с демагогия, с жестоки лъжи и предателства – от Деветосептемврийския преврат през сините идеи, царските обещания, днешните лица – едни и същи, сменящи цвѳта си от червено в синьо и жълто. Когато гледаме архивните кадри и слушаме патетичните горди слова за изпълнения петилетен план, за огньовете на комунизма, после

На стр. 2

АНГЕЛ ДЮЛГЕРОВ

ВАРНЕНСКАТА ЛИТЕРАТУРА – ОТБЛИЗО

Продължение от миналия брой

“Реалният свят и светът на мисълта са два компактни и неотделими космоса, в които нищо не става изолирано и недостъпно. От всяка тяхна точка ние можем да преминем, без да се нуждаем от преход и скок към която и да било друга тяхна точка и да ги наблюдаваме в тяхната цялост.” (Х. Ортега-и-Гасет. “Състоянието на разума”) Поетът: този, който непрекъснато мисли за нещо друго. Наистина ли е възможно словото да бъде материално, идеално или спиритуално? Словото не мисли и не чувства, словото не може да

заповядва или да принуждава, накратко: то не може да упражнява нито една от онези дейности, които се очакват от един субект. Словото най-добре може да бъде разбрано като релация, чиято носеща ос е „аристократизмът на човешкия дух“.

Хубавото днес е, че поезията не изневери на своя автор и успя да съхрани мислите, чувствата, преживяванията му. Безрезервна към емоциите на зрителя, тя продължава да оставя в съзнанието ни онова усещане, с което пресичаме „улицата“ между реалното

На стр. 3

ПРОФ. МИХАИЛ НЕДЕЛЧЕВ: ЛИТЕРАТУРАТА НИ ПРАВИ БЕЗСМЪРТНИ

В края на месец януари в Арт салона на Радио Варна доц. Антония Велкова-Гайдарджиева представи двете нови книги на проф. Михаил Неделчев пред варненската публика. В “Цензурираните класици” на издателство “Сиела” са представени изцяло или в откъси текстове на български класици, оставали встрани от общото внимание, отхвърляни или орязвани. Целта на сборника е да илюстрира, да демонстрира как е работила по време на социалистическата епоха една система на контрол и на манипулиране на света на литературата - и то единствено в областта на литературната класика. “Литературноисторическата реконструкция” е най-новата книга на издател-

ство “Просвета” от поредица “Култури” и предлага един нов поглед върху събития и факти в българската и световната литература. Проф. Неделчев се срещна и с членовете на Сдружението на писателите във Варна и като рецензент на новата книга на Ангел Дюлгеров “Паралелни светове”.

За нещата от живота на литературното съсловие у нас, за персонализма, за регионализма, за печатното и за словото в мрежата, за (не)грамотността и за красотата на една книга с проф. Неделчев разговаря Валерия Василева, журналист от Радио Варна.

- Професор Неделчев, представянето на двете ви книги в Арт салона на Радио Варна събра

На стр. 9

Варна. Паметникът на граф Игнатиев в първите години след откриването му. Атанас Велчев - фотограф, издател.

ЛИТЕРАТУРЕН РЕТРОСАЛОН

ТОДОР КОЖУХАРОВ*

НЕКОРОНОВАН КНЯЗ НА РОБСКИЯ НАРОД

Вчера се спряхме върху тъй нареченото „историческо чувство“, от което културните народи черпят вдъхновение за ново творчество. Винаги, когато съм разглеждал в странство гордите исторически паметници на големите народи, винаги съм изпитвал едно чувство на болка:

ЗАЩО И НИЕ НЯМАМЕ ПОНЕ ЕДИН ЦАРСКИ ГРОБ!

Робството заличило всичко. Право да ви кажа не се задоволявам с това обяснение. Ами къде са народните предания, та нима никой нищо не помни от деди и прадеди? Какво е било поврага, това мъртвешко робство, което е угасило дори неугасимата лампада на народните предания!... Но нека

се примирим с мисълта, че турското робство е заличило всичко – то унищожи дори в Цариград гробовете на византийските императори. При все това не мога да си обясня факта, че никой от старите софиянци не знае къде е погребан Левски. Нека се успокоим, че, приблизително поне, знаем къде е била свещената бесилка на Апостола – някъде до днешния му паметник. Прекрасно. Но гробът къде е? Нима никой от тогавашните софийски българи не е чувствувал, не е разбирал, че на бесилката виси един голям човек, че такива хора се раждат веднъж на столетието, че на такива вели-

На стр. 11

АНТОЛОГИЯ „МАНУСКРИПТ-КИЛ“

КАМЕЛИЯ КОНДОВА

РОЖДЕСТВО

Сняг заваля в орази нощ. Но късно. Светът не можеше да стане бял. Човечеството вече беше мръсно. То вече бе направено от кал.

Затътри Йосиф калните галоши към кръчмата – да черпи по едно. По три изпиха. Гледаха го лошо: баща на син с небесно потекло.

И той се срина. Злото се прокрадна във иначе добрата му душа. И се прибра вместо с букет – със брадва. Замахна, но се свлече във калта.

Мария с гняв измоли небесата, на две превита в калния си шал: Дано синът ми ходи по водата! Дано и той не гази в тая кал!

Рожество

Сняг заваля в орази нощ. Но късно. Светът не можеше да стане бял. Човечеството вече беше мръсно. То вече бе направено от кал.

Затътри Йосиф калните галоши към кръчмата – да черпи по едно. По три изпиха. Гледаха го лошо: баща на син с небесно потекло. И той се срина. Злото се прокрадна във иначе добрата му душа. И се прибра вместо с букет – със брадва. Замахна, но се свлече във калта.

Мария с гняв измоли небесата, на две превита в калния си шал: Дано синът ми ходи по водата! Дано и той не гази в тая кал!

КУЛТУРЕН КАЛЕЙДОСКОП

ТВОРЧЕСКА ПРОГРАМА НА СДРУЖЕНИЕТО НА ПИСАТЕЛИТЕ-ТЕ-ВАРНА ЗА МЕСЕЦ МАРТ

2 март (петък) – Вечер, посветена на Националния празник на Република България – 3 март.

9 март (петък) – Вечер, посветена на Международния ден на жената – 8 март.

16 март (петък) – Представяне на новата книга на Дима Димитрова „Невидимата порта“

23 март (петък) – Вечер, посветена на Първа пролет.

Всички вечери се провеждат в Сдружение на писателите на ул. „Крале Марко“ 11

КИЛ

НЕЩАТА ОТ ЖИВОТА, ВИДЕНИ ОТ ЕДИН ФРЕНСКИ, ЕДИН УКРАИНСКИ И ЕДИН СРЪБСКИ АВТОР

Драматичен театър „Стоян Бъчваров“ Варна представи през третата февруарска седмица три спектакъла, които отразяват нещата от живота, видени от дистанция, но и с пристрастие от един френски, един украински и един сръбски автор. Това, само по себе си, дава повече от един поводи за размисление. „Ветеранът“ сред спектаклите - „Дамски шивач“ от Жорж Фейдо, неотдавна отброи с усмивка 50-то си представление и с удоволствие крачи напред (16 февруари). Най-новото заглавие в репертоара на театъра „Американска рулетка“ от украинския автор Александър Мардан ни среща с типаж от посттоталитарното всекидневие, които будят смях, но и тъга (13 февруари). Те се родят донякъде и с героите на „Урбулешка трагедия“, макар че в тях Душан Ковачевич е вложил сериозна доза балкански мантилет (17 февруари).

На 20 февруари се разигра „Би-

тие 2“ от нашумелия руски автор Иван Вирипаев, режисьор Николай Ламбрев-Михайловски, сценография Чайка Петрушева, с най-новите лица на Варненския театър Савина Бързева и Илиан Марков, както и с Дамян Тенев.

През февруари Драматичен театър „Стоян Бъчваров“ поднесе на своите почитатели своеобразен подарък – цена на билета 4 лв. Изключение – само за камерните и гостуващите спектакли.

СПЕЦИАЛНА ТЕАТРАЛНА ОФЕРТА ЗА 8 МАРТ

За Празника на жената, Осми март, Драматичен театър „Стоян Бъчваров“ предлага подобаваща оферта – безплатен вход за дамите и 5 лв. за кавалерите. Спектакълът, който ще очаква своите зрители на Сцена Филал от 19.00 ч. в празничния ден, е „Гледна точка или Ръбовете на кръга“ по В. Шукшин, Д. Хармс и М. Жванецкий, режисьор Александър Илинденков, сценография и костюми Тодор Игнатов; музикален подбор Симеон Лютаков, Александър Илинденков; хореография

Татяна Венциславова, дизайн на плаката и програмата, фотография Симеон Лютаков. След премиерата на

24 януари м.г. „Гледна точка или Ръбовете на кръга“ продължава да печели много нови приятели както със своята злободневност и динамика, така и с артистичните превъплъщения на: Милена Кънева, Свилен Стоянов, Биляна Стоева, Петя Петкова, Пламен Георгиев, Николай Божков, Владислав Виолинов, Мария Гинкова, Валентин Митев, Надежда Рядкова, Димитрина Славова. Специално за този спектакъл във Варна се завръща и нашумелият с участието си в телевизионния сериал „7 часа разлика“ Симеон Лютаков.

МЕЧО ПУХ В ОПЕРНИЯ ТЕАТЪР

Поради разни грипни вируси и „дървени“ ваканции, любимият приятел на децата Мечо Пух отдавна не бе се появявал на сцената на варненския оперен театър. Време беше да го видим. На 17 февруари Мечо Пух отново забавлява малките зрители със своите истории. На най-известното мече в историята, обезсмъртено в книгата на Александър Милн „Мечо Пух“, принадлежат и редица знаменити фрази,

от които може би най-философската е: „Колкото повече, толкова повече.“ Невинността, ведростта и особената мъдрост на детското възприятие, пресъздадени умело в музикъла на Александър Йосифов, присъстваха по един естествен начин и в завладяващата игра на младите артисти от Детско-юношеската опера при Общински детски комплекс Варна. Диригент Ганчо Ганчев, режисьор Костадин Бандутов, художник Тодор Игнатов.

„ЕДНА ЛЮБОВНА ВЕЧЕР В ОПЕРАТА“ НА 14 ФЕВРУАРИ

За шеста поредна година Варненската опера организира специален концерт „Една любовна вечер в операта“, посветен на Празника на любовта, свързан със Св. Валентин, както и на Празника на лозаря, свързан със Св. Трифон, познат повече като Трифон Зарезан. Това е може би единственият празник, който българите приемат с усмивка и почти безрезервно, въпреки съчетанието на католически с източно-православни традиции. Защото на любовта подхожда и хубавото вино!

Тази година концертът се състоя на самия ден – 14 февруари, с участие на Симфоничния оркестър на Държавна опера Варна и солисти – триото, познато под името „Уникалните гласове“ – младите български тенори

Веселин Вачев, Борис Луков и Георги Петров.

ВИОЛЕТА ТОНЧЕВА

КУКЛЕНИЯТ ТЕАТЪР ОТКРИ 60-Я СИ СЕЗОН

Държавният куклен театър – Варна започна триумфално 2012 година. Тя е емблематична за доказани във времето, пространството, у нас и по света храм за най-синтетичното изкуство. През септември не само варненските кукленици, а и цялата театрална общност, може би най-вече зрителите ще се зарадват на достопочтената възраст на театъра – 60 години. Колко поколения са преминали през залите на театъра?

По-възрастните помнят предишния театър до централната поща. По-младите имат спомени за градежа на работата си, на творчеството си, на положителните оценки на публиката да припомним имената на първопроходците. Заради тях съществува театърът. И ако днес има слава, то тя има стабилни темели, вдигнати във времента, когато не всичко можеше да се каже, но заради личностната сила на творци като Йордан Тодоров, например, най-дългогодишният директор, водач на културния институт, куклите бяха и са истински лакмус за доброто и злото в света, а и у нас.

Сезонът започна на 14 януари.

„Дядовата ръкавичка“ събра актьорите Евгения Василева, Гергана Господинова, Красимир Добрев, Емилия Петкова и Диана Стайкова. Политиката през тази година насочва вниманието повече към детските постановки. Въпреки високите постижения с театър за възрастни, все пак куклите остават запазена марка за прощаващите зрители. Вниманието към тях осигурява публиката в бъдеще. Следват и други заглавия.

Като „Снежанка и вълшебният подарък“.

Обещанието на сегашната директорка на трупата Вера Стойкова се изпълнява. Започват и репетиции на „Гъбарко“.

В репертоарния план е включен Георги Михалков, режисьор, познат отдавна в театралния свят. Той ще пробва сили и инвенции в постановката „Огнивото“. Тя е създадена по приказки на великия и обичан Андерсен. Да не забравяме и „Цветята на малката Ида“, както и спектаклите за възрастни, които продължават да пълнят залата като „Девет и нещо“, „Боливуд“, „Възгледите на един път“, „Красотата спи“, „Някои особености на... кукления театър“. И как иначе, след като Варненският куклен театър е изпитание и призвание, носещо признание от години за най-увердените имена на драматурзи, режисьори, композитори.

Рожденият ден ще бъде отбелязан с мащабна артистична изява, с нова изненада като „Някои особености... П“.

До тогава? Има покана за турне в Измир, Турция. Това отново е признатие.

Такова, каквито са десетките отличия от световни фестивали, конкурси, а най-вече нестихващите аплодисменти за варненските кукли.

ТАТИНА МЛАДЕНОВА

ЛИТЕРАТУРНИ КОНКУРСИ

НАЦИОНАЛЕН КОНКУРС ЗА ДЕБЮТНА ЛИТЕРАТУРА „ЮЖНА ПРОЛЕТ“ ХАСКОВО - 2012

На 18,19 и 20 април 2012 год., Община Хасково ще проведе На-

ционален конкурс за дебютна литература „Южна пролет“.

За конкурса се приемат първи книги и киносценарии на автори до 40 години в следните жанрове:

Поетика (стихосбирки, поеми); проза (разкази, повести, романи); литературна критика и литературна история; филмов сценарий.

Дебютантите ще бъдат оценявани от компетентно жури.

Община Хасково присъжда четири официални награди-званието „Лауреат“, бронзова статуетка „Пегас“ и четири финансови награди по 1000 лв. във всеки жанр.

Община Хасково връчва и наградата на името на първия български книгоиздател „Александър Паскалев“ в размер на 1000 лв. за цялостен принос в областта на литературата и изкуството.

Ще бъдат присъдени и други допълнителни награди.

Книгите и киносценариите за конкурса, издадени от 01.01.2011 год. до 30.03.2012 год. включително, се представят в четири екземпляра, придружени с автобиографична справка за автора и снимка, най-късно до 31.03.2012 год. на адрес:

6300 Хасково,
Община Хасково
пл. „Общински“ №1
Дирекция „Образование, култура, младежки дейности, спорт“
За базар на дебютната литература е необходимо участниците да предоставят по 10 бр. от своите книги /при пристигането си в Хасково/.
Община Хасково поема разходите за нощувки на участниците в конкурса.
Телефони за справка:
038/603 391
038/603 490
E-mail: culture1_haskovo@abv.bg
okmids_haskovo@abv.bg

ПОЕТИЧЕН КОНКУРС 2012 г. ПОД ПАТРОНАЖА НА ОБЩИНА КАЗАНЛЪК СДРУЖЕНИЕ „ВИШНЕВ ЦВЯТ“ - КАЗАНЛЪК организира МЕЖДУНАРОДЕН КОНКУРС ЗА ПОЕЗИЯ „БЕЛОЦВЕТНИТЕ ВИШНИ“

Регламент:
Конкурсът е явен и е на посочена-та в името му тема. Право на участие с едно непубликувано стихотворение имат всички автори, навършили осемнадесет години.

Творбата, изпратена на e-mail: p.zviat2009@abv.bg не по-късно от 04.03.2012 г., трябва да бъде придружена от следните данни за участника: трите имена, дата на раждане, адрес, телефон и e-mail за връзка.

Стихотворенията ще бъдат оценявани от независимо тричленно жури, а резултатите ще бъдат обявени в края на месец април 2012 г., по време на Празниците на Цъфналите вишни, Казанлък 2012. Награждаването ще стане в навечерието на 24 май. Желателно е наградните и отличните автори да присъстват на голямото литературно четене.

Награди:
Първа награда - 500 лв и диплом.

Ще бъдат раздадени и други поощрителни награди. Наградните творби ще бъдат публикувани в сайта и в сборник.

Конкурсът е с такса правоучастие в размер на 8 лв., която се изпраща с пощенски запис: Стара Загора - 6000, Централна поща, за Димитър Йорданов Николов, Поетичен конкурс „Белоцветните вишни“.

Повече информация можете да получите на посочения e-mail адрес: p.zviat2009@abv.bg или на телефон 0885 41 94 16.

КИЛ

КОЙ ИЗЛЪГА НАШАТА ВЯРА?

От стр. 1

синьото море от вярващи в демокрацията и справедливостта хора, а начело същите физиономии, същите лъжи и лицемерни обещания, посочваме с ръка и убедено заявяваме – Ето кой е излъгал нашата вяра

Твърде дългият престой в непосредствена близост до блатото е противопоказен. Затова бързае да се отдалечим от него в една област, свързана най-непосредствено с вярата – религията. Класическото определение на Маркс за религията като опиум за народа се приема радушно дори и от хора, които ни най-малко не подкрепят тази идеология. В представите на мнозина горящите огньове на кладите осветяват качулатите силуети на инквизиторите. Макар че това са неизменни характеристики на католическата църква, нашите класически „елинпелиновски“ попове успешно оспорват първенството на западноевропейските си събратя в някои други области. Тънечи в разкош, в далавери, в лицемерие и алчност „духовни“ лица проповядват най-святи божии повели – Обичай себе си повече от ближния, дай едната риза не – единия Линкълн дай на ближния. Един журналист предложи да се въведе празник Донесение Господне. Ос-

ведоменият човек разбира, че църквата е лъгала вярата му, че е злоупотребила с нея. Отделно от това твърде неубедителни са опитите да се оправдае Божествената сила, задето е допуснала злото на земята. Но пред думите „Смърт, убийство и кръв! Докога, докога“, пред настойчивото „Отговаряй!“ Бог остава безмълвен.

Да търсим причините за явленията извън себе си е удобно, особено когато вината падне върху отвлечени понятия – Бог, съдба, предопределеност, случайност, зли духове и кой знае още какво. По всичко личи, че това е хилядолетна потребност на човека. Тази склонност обаче не е винаги твърде полезна, защото води до пасивност. Един герой от „Хвърчащата класна стая“ казва, че за всяко лошо нещо са виновни не само онези, които са го предизвикали, но и онези, които не са им попречили. Ако са ни излъгали, и ние носим някаква вина – че сме се оставили да ни излъжат, както свидетелства и народната мъдрост. Доверявайки се на лъжеца, ние се самозалъгваме. Оказва се, че и нашето лично участие в процеса не е за пренебрегване.

Така че на въпроса „Кой излъга нашата вяра?“ може да се отговори в библейски стил: Тези, които са изгубили връзка с Бог. А Бог е Любов.

От стр. 1

и въобразимото. Едно непрекъснато вглеждане и опит за надникване отвъд привидностите на думите. “Не езикът е средство на писателя, а писателят е средство на езика.” – казва Йосиф Бродски в нобеловата си лекция. Това наблюдение очертава един важен преход: за да станеш писател, трябва да осъзнаеш субектността на езика и своето подчинено положение спрямо него. В този усамотен свят думите са метафоричният образ на концентрираното в себе си интимно личностно времепространство, средство за отмахване на външносветовия шум, в който нещата пребивават. “Интуициите на поетите са забравените приключения на Бо.” – пише Елиас Канети, но в такъв случай, какво ли са разбирали ренесансовите мислители и хуманисти, когато са апологизирали правото на свободен емоционален избор на човека или античните хора с епикурейската свобода?

Знам, че литературата е един вид “Пепеляшка” в бързоразвиващия се свят на високите технологии, в който живеем, и който лесно се поддава на информационно манипулиране. Няма време вече да записваш живота си в бележници, да събираш останки от битието си, да затваряш свои и чужди истории в паметта си, за да прочетеш в тях след време живота си като книга. “Измислени” имена, измислени хора ще скитат по страниците на текста и ще се разхождат след това в действителността. За да ги видиш и да се усмихнеш накриво, разбирайки, че са фалшиви.

Важен е вече не толкова светът сам по себе си, а представата, която поетът си създава за него. Времето неминуемо ще отдаде своето предпочитание на онези, които по по-решителен начин са се опитали да променят изкуството и може би света. В съвършенството на изкуството има нещо пречистващо, именно защото в него няма една-единствена истина и отговорите могат да съществуват успоредно: към тези, които дават читателските резонанси се прибавят многобройните интерпретации, подказани от въображението, реакции, които не могат да бъдат докрай доловени, бездна от добре прикрити незадоволени желания... В последната си стихосбирка **“В клепачите ми спят съзъи”** Кирил Аспарухов няма какво да постави на мястото на стойностите на света, които предесенно разгръща, тъй като в действителност тези стойности са и негови. Преминал през “отлитаци надежди” и “ситости до глад”, поетът улавя писането като проблясък на чистата мисъл, за да се достигне до точността, сърцевината на смисъла.

“В клепачите ми спят съзъи” е цялостна книга, където чувството е омиротворено пред така характерната съвременна двойственост на лирическия субект – с контрастни и непримирими подобно на мрака и светлината, доброто и злото себевглеждания. Между фикцията и философизирания размисъл Кирил Аспарухов нарежда пъзела от истории, внасяйки собствен колорит в общата картина на този “най-без-

разсъден” свят, разпънал ни на кръст да търсим “най-желаното от нас” “дори в последния ни земен час”. Времето, динамиката и движението на пространството в тази поезия са в синхрон с лирически пейзаж, където всичко е отмерено, смесено, разнообразно, с лесни преходи. Пречиствайки душата си в “шаметния и искрен пролетен ден”, поетът не престава да търси знаците на любовта; дори “съкрушено и бездомно”, чувството у него продължава да отпива на глътки мечтите-мъгли на недостижнатото и недоизживяното.

Кирил Аспарухов не е от тези, които се стремят да се харесат на публиката и които поради тази причина не жалят, че са окачествявани със сложни, гибелни думи за пред читателската публика. Макар и често да чувства всеки житейски “ъгъл като клопка”, в словото му жадно парят “лъчезарни следи”, “ухания на ябълки и на кафе”, “слънчеви очи”. Между “незапочнатия сън” и реалността душата прелива от пълнота, от разгадани болки и трепетни вглеждания. Оставил зад себе си дяволитите завои на преминалото и “чашиите на страстите отпиги”, Кирил Аспарухов бавно разчита ребуса на своя път-“изтичащ щур живот”, за да

Да пишеш – споделя в едно свое есе Вирджиния Улф – все повече представлява вопъл да бъдеш видян. То е начин да предизвикаш у някого желание да знае за теб, да се почувстваш споделен извън пространството на своята “собствена стая.” Компенсация на липси, баланс, себенамиране, духовен джогинг, нарцисизъм, сублимиране, релаксация, душевен онанизъм – бихме могли да изброим още много отговори на въпроса “Какъв смисъл има литературното писане?”

За **Радостина Драгоева** в **“Смисъл в съзъата”** писането е като детска игра: едно аутистично, (себе)разясняващо общуване със света. Пабло Пикасо казва, че най-важното не е да намериш, а да търсиш точката, в която своеобразното редуцирано “възпроизвеждане”, “цитиране” на житейската ритуалност ще се превърне в проблематично място. Подобно на античния герой, който преминавайки между пеещите сирени и техните прелести излиза посилен и стига до подвига, така и поезията на Радостина Драгоева страстно отпъжда “полярните страхове” и житейските заблуди (“колко чаши с пелин съм изпила”), за да дочака витийното разтваряне на кръвта си “под тайнствени ноти”. Бих определил ней-

очарователно, все пак решените ребуси не могат да преобладават над нерешените. Човек цял живот се учи да чете, да вижда и да чува... и да пише. В поетическо усилие да видиш цветовете на битието постигаш представата за собственото си високо значение и... неразрешимост:

*Изливаш спотаените желание
в картините си с топъл акварел.*

*Пленени сетивата ти долавят,
че в паяжината ѝ с блян си се заплел.
 (“Тя”)*

В едно свое интервю Илко Димитров казва: “Съществувам в две качества – като уникално човешко творение, което е за себе си онова неповторимо нещо, с което Вселената не започва, но с което Вселената свършва, - и като временна фиксация на определен Божествен или Природен закон”.

Във всяко смешно желание да оставяш следи личи страхът от заличаването на спомена. Сред разбягващите се очертания на копнежите, приятелствата, в пълния с корабокрушенци свят на опитни мореплаватели, животът изглежда все по-кратък и близкото все е отгътък. Да убиеш поета в себе си е прокоба, но и да побираш цялата световна омраза в крехката си душа на смъртен,

ВАРНЕНСКАТА ЛИТЕРАТУРА – ОТБЛИЗО

си обещае като всяка нощ: “А утре – слънчево напред!”. Завладяващи с изключителния заряд на не-преходното, стиховете от “В клепачите ми спят съзъи” спокойно, трезво, не толкова ексцентрично, не толкова привличано от всичко причудливо събират хаотичните посоки на живота в най-великата любов, “разцъфнала в прекрасен цвят”, в “жадуван свят” – Делена, “първородната дъщеря”... Това метафорическо съсредоточаване във всекидневното превръща поетовия свят в сложно и компактно построена художествена драма, където усещането за двойствения живот на персонажа се промъква и тук, и там, да пребръка обратната страна на видимото/сетивното и да добие забранено знание за “отвъд”. Богатите впечатления пред лицето на обичайния поток на живота – обикновени, причудливи, мимолетни или като издълбани със стоманено острие, идват от всички страни като непрестанен дъжд от безчет надежди, грехове, копнежи, от многото “капани и мрежи” на обидата... Но желанието да предвидиш всичко убива живота. Лишаваш го от живот. Затова и Кирил Аспарухов преболява спасението си “от днес” неочаквано – “Аз се върнах с любов! На инат!”

Истинско чудо е как това магично-мистично отношение към света успява да просъществува успоредно с отсъствието на достатъчно енергия, на желание да се търси новото и различното. Големото обръкване в ценностните нагласи на българското общество логично доведе до масовата практика поезията да флиртува с вкуса на публиката, да повтаря едни и същи стереотипи, попивайки тотално обществената атмосфера на аморфност и пасивност. “... ната поезия като типично женска най-вече с настойчивия стремеж на словото да “придърпа” света към/в себе си. Превръщайки микрокосмоса на своята героиня в жив и жизнен символ на човешкото съзряване, Радостина Драгоева опоетизира сложната парадигма на преодоляващи се, прехвърлящи се и дефиниращи се житейски норми с една-единствена цел – да отхвърли злата битийна магия, заключила мислите и мечтите ѝ, до мига, когато отново ще проблесне в нощта светлината-надежда в страдание да понесе сама кръста си.

“Нищо не е по-малко реално от реализма.” – казва Джорджа О’Кийф и в това твърдение като че ли се разтваря най-характерологичната черта на тази поезия – да наелектризира чувствата си до лудост, да превърне мечтите си в “нови, бисерни заклинания”, да открие “железни опори за душата си”, с които да преодолее земното привличане на дните еднакви. Макар и понякога в стиховете на Радостина Драгоева да се явяват паралели и противоположности, все пак миналото в словото ѝ предизвиква почти религиозно поведение. Да имаш идеи, любопитство, да си готов да импровизираш – трябва преди всичко да си благоразположен! Изходната точка за поезията да е човечността.

Радостина Драгоева непрекъснато дири честното разрешение на всеки човешки въпрос, дори когато се лющка от крайност към крайност и в миг ни провокира да я заподозрем в противоречиво съзнание. И ако в този опит да изучи света и душите на хората, които го населяват, такива, каквито ги открива: хубави, грозни, добри и лоши, коварни и отблъскващи, има нещо

също е непоносимо изтезание. Поетът досътворява съществуващото. Той вижда природата побогато и по-пълно. Той създава нова природа и по този начин сваля един “нов покров от старата”. Шлегел е категоричен, че универсумът не може нито да бъде обяснен, нито разбран, само съзерцаван и постиган в откровеността. Ето защо най-същностната проява на познаващия творчески дух на човека се конкретизира в поезията, която “лекува раните, нанесени от разума”. “Необичайно нежно” е заглавието на едно от стихотворенията в сборника **“Среднощен блус”** на **Даниела Викторова**. В него незнаяно откъде взелата се “тиха цигулка в сърцето” разнася и денем, и нощем крехка, копирена нежност от “дъх и сила, обич, страст и небе”. Г. Хегел определя чудото като “разрив в естествения порядък на нещата”. След изкупителното дело на Христос става възможно хората сами да изработват своето спасение и по този начин да победят смъртта и заслужат вечния живот. Все пак спасението може да се осъществява и без участието на човешките същества, но в този случай то би било трансцендентно, а не иманентно. Именно по този закон сърцето в поезията на Даниела Викторова става олицветворение на живота. Сърцето е орган на волята, средище на любовта, нравствен законотворец, храм на чувствата и настроенията - то се весели, плаши, наслаждава, натъжава, завижда, пее, възхвалява, тържествува, смущава, утешава.

За Чоран отчаянието е гарант за откровеност. Може ли човек да надживее ожесточеното съзнание? Не е за учудване, че поетесата пише за кръстопъти, пре-

минати на червено, за променени сюжети и “безцветни останки на чувства разнищени”, за пресъхващи дълги и сложни въпроси... Истинската метафизика е плод на медитация в мрака, когато вече не си сигурен в нищо, когато вече не можеш да се вкопчиш в нищо. Но това е и единственият начин да изкачиш планината, да се въоръжиш с непоколебим кураж и да притежаваш необходимия талант и воля да “се настроиш на верни обороти”. Даниела Викторова не бяга от въпросите и мъдро носи своята орис-безименна. Лекотата, естествеността и таланта, с които излива като че ли на един дъх своите споменни заклинания незабележимо разместват фокуса на реалността към тръпчиволютивия nonsens привкус, със широко пръснати културни посявки, прорязани от тънки, спираловидни и понякога своенравни асоциативни линии. “Миналото не е мъртво, то не е дори минало” (Уилям Фокнър), миналото е Болка, чиито дири дори пустиният вятър не може да изличи. “Ние никога не можем да се осъществим”, казва Песоа: “Ние сме две бездни - кладенец, който гледа в небето.” Един прозрачен намек за невъзможността да избягам, да се скриеш. Но, оказва се, колкото и да пътуваш, колкото и да се движиш, колкото и да се преместваш; четеш го в очите на другите, гледаш го със своите очи.

Постигане на същности чрез пре-разказване на не-о-съществени намерения. Вслушване - естетизирано безсилие да не бъдеш сам, за да останеш. Защо? Не е ли това “Защо?” най-краткият вик на онтологичната покруса, основният философски въпрос... Даниела Викторова има невероятния кураж да извади душата си на показ, да сподели човешката си слабост и тленност. И въпреки че на места в стиховете ѝ се открива едно не особено плодотворно връщане към “есеизма” и изтъкване на “своето мнение”, в омагьосания кръг от въпроси, комбинирани детайлно и почти изследователски във всяка една от отделните творби пропърхва летежа на нови и нови въпроси - летен извън границите вътрешно-външно, възможното летен в любовта, летенето просто като процес на освобождаване на натрупаните емоции. Летенето като пърхане...

За разбирането на поезията не е достатъчно да се опираш на своето усещане за езика – необходимо е да изследваш езика на поета като чужд език, в който връзката на думите може да означава повече, отколкото връзката по речников смисъл. (М. Гаспаров) Преди да си отиде от този живот Иван Динков ни завеща една мисъл, според която равенството между писано и изживяно слово е аксиома за цялостно творчество, създавано от цялостна литературна личност. Крехката територия на изкуството днес трудно би се опазила от бездуховната прагматичност на емпиричното време. Но има нещо, без което изпитанията на нашата вяра и дух би било наистина безполезно – паметта, че поетите идват от много далече и отиват много далече.

Следва

В „Оптимистична теория на нашия народ“ Иван Хаджийски доказва, че всички „отрицателни“ качества у българския народ имат социален характер и се дължат и проявяват при определени условия в неговото общественно-политическо развитие. Те не са изконни, не са вечни и не му принадлежат „по рождение“, не са наследствени, а са придобиват понякога и заедно с условията, при които се придобиват, изчезват. Това са качества, които го приспособяват към обстановката, придават му сили и гъвкавост, за да отговори на обстоятелствата и запази себе си преди всичко физически. Но ако можем изобщо да говорим за някакви „отрицателни“ качества в случая, те се отнасят не до народа, а до обществото. Т.е. те изразяват нагласи и състояние на общественния организъм в неговото моментно положение като съвкупност от институции и „политически“ граждани, а не на народа и нацията като исторически образувания от личности, семейства и родове с общ корен, език и съзнание за общност.

В книгите „Въведение във философията на българската литературна история“ (2001) и „Философия на литературната история“ (2004) обстойно развих тезата за цикличната „четиритактова“ смяна на етапите в историята между колективистично и индивидуалистично общество. Колективистичното и индивидуалистичното общество се редуват на определено време, като смяната не е рязка, а преминава през два междинни етапа: разпад на колективистичното общество и междинно време. Проявената по този именно начин динамика на историческия ход обяснява много от характера на събитията и явленията в историята, отваря истината за тях и тя става по-ясна и доловима. В колективистичното общество се събират обществените енергии, съсредоточава се волята на социалния организъм и той се насочва към съзидателни действия. Това е спокойно време, в което липсват вътрешните борби и центробежните сили; хората мислят градивно, радват се на колективния си труд, на възможността да творят добро. А и доброто сякаш идва по-често – поне мисълта за него е повече и по-настойтелна. Човекът е морален, нравствен, съвестен, състрадателен и готов на саможертва. Тогава и трудът е споен, лек, производителен, посветен на това да има за всички, а не само за отделни. Може би отношението към труда и неговият характер е най-точното свидетелство за колективистичното общество. Ако трудът носи радост, ако е извършван със съзнанието, че е полезен, тогава той обединява хората, показва им истината, кара ги да мислят един за друг.

Колективистичното общество е добре организирано, сплотено и действено, защото властта е възприета доброволно; тя се осъществява от най-почитаните, най-авторитетните и способните. Тя никога не се оспорва, понеже

не дава повод за това. Този, който стои начело, мисли за другите; той знае, че им служи. Те от своя страна му помагат в решенията и в постигането на целите.

Тук не става дума за идилия, за някаква социална утопия, в която живеят светци. Напротив, хората са истински, с проблеми и конфликти. Но и проблемите, и конфликтите са разрешими, защото съществува добра воля. А съществува добра воля, тъй като обществото е единно и целеустремено. То не се занимава с интриги, не крои планове, с които да направи някому зло. Всеки, който прави нещо, което е против обществото, бива порицаван и изолиран по някакъв начин, за да не вреди.

Колкото и единно да е едно общество, то се изтощава и престава да е в състояние да се съпротивлява на ентропията. Вътрешните напрежения стават все по-силни и все по-слаба реакцията срещу тях. Пропукванията започват да стават все повече и повече и все повече и повече започва да става явно, че колективистичното общество се разпада. Тук е ин-

единия етап не съответства на характерното за другия. Когато преживяваме индивидуалистичното общество, на нас ни се струва, че трудностите ни се дължат на нашите собствени национални черти и недостатъци. Причината, както виждаме, е в самото общество, което налага определено поведение и изисква да се проявяват определени качества, за да оцелява и устоява на изпитанията.

Йордан Радичков навлиза и бързо се утвърждава в литературата по времето на колективистичното общество. Той е негов изразител – особено в първите си книги „Сърцето бие за хората“, „Прости ръце“, „Обърнато небе“, „Планинско цвете“ и „Горещо пладнѐ“ излезли между 1959 и 1965 г. През 1965 г. излиза книгата му с разкази „Свирепост настронение“, която поставя ново начало в неговото творчество и отбелязва нов етап не само в българската литература, но и в състоянието на обществото – толкова радикални промени изразяват разказите в нея. Времето на колективи-

стичното общество изтича. Колективистичното общество, което Йордан Радичков описва и изразява, е по-различно от „предшното“ колективистично общество, чийто най-ярки изразители са Иван Вазов и Йордан Йовков. Времето е друго и друг е битът на хората, но тук се добавя идеологическата натовареност на Радичковия свят. Героите на писателя осъзнават света като територия, която трябва да бъде преобразена чрез съзнателен и целенасочен обществен-полезен колективен труд.

Понеже хората живеят заедно и се радват на труда си, те се радват и на всичко, което ги заобикаля, преживяват го като свое родно, като неотменна част от тях, от тяхната същност и благодат. Те обичат да живеят. Затова е толкова красива природата у Йордан Радичков. Впечатлява обемът в нея, макар той да описва малки пространства. Интересното е, че героите обикновено не пътуват, но пътят и реката са рисувани като линии, свързващи малкия с големия свят и по тях протичат светли и радостни чувства. Пътят и реката са колко-

то поколение, навлязло в литературата в края на 50-те и началото на 60-те години.

Но колективистичното общество не е вечно. И отново литературата свидетелства за неговия болезнен и трагичен разпад.

Й. Радичков свидетелства чрез прозата си, че още в началото на 60-те години на XX век колективистичното общество се пропуква. И доколкото колективизмът е идеологическата и социална основа на системата, можем да уточним, че тя също е в упадък още от тогава. Макар именно тогава тя да бележи най-високите си икономически и политически резултати. Смъртта на Сталин през 1953 г. и последващите действия на политическото ръководство преди всичко на Съветския съюз силно по разобличаване култа към личността силно разколебават още повече системата, лишават я от необходимата опора. Унищожаването на главния символ е неизбежна смърт за система, нуждаеща се от авторитарна и тоталитарна власт, за да изгражда стабилна икономика и силна държава. На битово равнище този упадък се проявява с промяна в отношението към труда и ползата от него. Когато трудът не ти носи радост и не се осъществяваш в него, ставаш недоволен, подозрителен, егоист. Лош човек! Но у Радичков лошите хора са много малко. В неговия свят по-скоро понякога витая зли духове, които плашат и объркват, ала все се намират начина те да бъдат омаломощени и прогонени, за да може обществото да се успокои и продължи естествения си път.

Колективистичното общество се пропуква, но този път българският свят е социално безкласов и това пропукване не поражда ожесточаване на класовата борба и не създава нови класови конфликти. Помним как в подобни ситуации литературата ни показваше сблъсъкът между противоположните класи се изостряше и пораждаше сложни и неразрешими противоречия между хората. Именно поради това тогава не бе възможно да се роди явление като Йордан Радичков. Разпадът на някогашното колективистично общество не можеше да освободи подобни енергии и да даде нов живот на традиционните виждания, вярвания и нрави. Впрочем, виждаме в такива ситуации стилизации на фолклора и призови за възвръщане на „родното“, но енергията, освобождаваща се в прозата на Йордан Радичков, е непозната преди и едва ли литературата ще успее и след това да опише и изрази. Защото тя очевидно се поражда при строго определени обстоятелства и радикални общественно-политически и икономически преобразувания от рода на тези, които са се случили в края на 50-те и началото на 60-те години на XX век.

Ето защо творчеството на Йордан Радичков е толкова значимо и важно за историята на българския свят.

* Със съкращения

ПАНКО АНЧЕВ

ЙОРДАН РАДИЧКОВ. КАКВО СЕ ПРОМЕНЯ МЕЖДУ ДВЕ ЕПОХИ*

тересно да се установи кога точно това започва. Литературата изразява тези процеси и творчеството на Йордан Радичков (а и не само неговото!) също фиксира тяхната датировка и ние малко по-късно ще се убедим в това.

Индивидуалистичното общество предлага на личността трудни условия за живот. Те са трудни, защото човекът е свикнал да живее в общение с другия, с неговата помощ и солидарност, а индивидуалистичното общество го лишава от опора и го обрича на самота и вътрешна нестабилност. Останките от предишния тип общество сякаш се стоварват и затрупват личността, смазват я под тежестта си, задушават я. Раздорите са често явление, защото водещата сила е вече личният егоистичен интерес, който не желая да се подчини или поне да разбере чуждия интерес. „Аз“ е по-силно от „Ние“.

Но и това общество не е вечно. След известно време вътре в него започват процеси на консолидация и преодоляване на индивидуализма. Това време аз наричам „междинно време“. Преодоляването на индивидуализма е също толкова драматично колкото и разпада на колективизма. Обществото излиза от обичайното си състояние и трябва да се нагажда към нови реалности, а това винаги е трудно и е с цената на огромни усилия. Съпротивата е тежка.

По този схема се развива историята на всяко общество и тя може да бъде проследена по свидетелствата на литературата. Във всеки един етап се проявяват различни качества и характеристики на обществото. Характерното за

стичното общество изтича.

Ранното творчество на Радичков представлява стройно изграден обществен свят с много красота и нравствен финес. Този свят е пълен с енергия, която изразходва пестеливо и умерено, придавайки й нравствен смисъл в общия и благодатен труд. Героите на писателя обичат труда си и го упражняват с детска радост и вдъхновение. Той е лек и приятен, не защото е гледан от страни и е идеализиран от писателя, а именно поради социалния му смисъл да създава блага за всички. Хората се трудят заедно. В тях сякаш тупти едно сърце, което „бие за хората“. Т.е. никой не се отделя от другите, за да бъде различен, да властва над останалите и да получава повече от тях. Напротив, съревнованието е кой повече усилие и време да вложи, за да бъде всекиму добре и спокойно.

Аз отново подчертавам, че Радичков не идеализира. Просто животът тогава е точно такъв. Българският свят изживява подем благодарение именно на типа общество, в който битува. Гради се нов живот, надеждата за който е твърде силна. Хората знаят, че работят за собствения си егоизъм, а за хармонията с природата и обществото, за общото благо, в което всеки един поотделно е щастлив. В труда те се осъществяват, изпълват се с увереност и сила, придобиват енергия за съзидание. Това ги прави радостни, хармонични и полезни. Съзнанието, че си полезен на другите е най-важното в този живот. Можеш да нямаш, да си болен, изтощен, но щом знаеш, че си полезен и нужен някому, ти си щастлив и виждаш смисъла да живееш.

то физически, толкова и духовни. Това отношение и изображение е типично за литературата на колективистичното общество. От там не идват заплахи, а само добри вести.

Героите в ранното (а и не само в ранното) творчество на Йордан Радичков са добродушни до наивности. Те са доверчиви, чистосърдечни и не познават задните мисли, коварството, злобата и омразата. Животът за тях е път, който се вие в полето и в планината, за да ги отнесе далече – далече или да доведе при доброто. Въздухът тук е чист, свеж, изпълващ гърдите отново за радост и споен труд.

В животинския свят съществува същата хармония и единство, каквато е в човешкия. Това също е много важно в характеристиката на времето, защото е продукт на отношението на човека у Радичков към природата и бита. Животното не просто служи на човека – то прилича на него по добротата и сърдечността си, по готовността си да служи и помогне, да направи живота по-добър и справедлив. Тук ще усетим Йовковия анимализъм, което идва да покаже колко родствени са колективистичните общества независимо времето, в което се утвърждават. Но сега отношението към животното, особено към домашното животно, е като към част от трудовия колектив; то принадлежи на всички и служи на всички, а не само на един стопанин и собственик.

В ранното творчество на Йордан Радичков българският свят намира своя блестящ и убедителен свидетел и изразител. Но такива са и останалите писатели

Неотдавна прочетох в един вестник за писатели, които са се самоубили. Подчертано беше, че това не е изход, че това е слабост.

Темата за самоубийството е доста спорна.

Само религията не го признава.

Но така или иначе всеки случай е... изход. За да посегне човек на живота си, за да се откаже от живота си, значи вярва повече в смъртта.

Но да си дойдем на думата. Тринадесет са българските писатели, които са посегнали на живота си в последните сто години. Аз зная толкова.

ЯВОРОВ

За Яворов знаем много. Гениален поет. Някой го поставя след Ботев и Вазов, друг го нарежда пред Смирненски и Вапцаров. От близо век той е четен и обичан. Михаил Кремен написа „Романът на Яворов”. Разкри интимната част от живота му, романтичната. Хубаво четиво, но малко пристрастно. Имаше филм за Яворов. Четох спомени за него от хора, от които е търсил помощ, по-точно отрова, след смъртта на Лора. Запазен е пистолетът, с който тя се самоубива, а и той прави опит, несполучлив. И половината София го мрази и нарича „убиец”, а цяла България – обича. И какво се получава? Най-красивата жена и най-известният писател по това време раждат ревност, която се лекува със смърт.

Чух, че след смъртта му Яворов е облечен от младата Багряна с четническите дрехи, с които е ходил да освобождава Македония, както е пожелал приживе. Тук възниква и питането на писателя Йордан Вълчев: „Защо Яворов казва на Лора, че пистолетът е празен, защо не ѝ го отнема, преди да се самоубие?”

Спомням си, към края на шестдесетте години, като студент написах и отпечатах едно стихотворение за Яворов във вестник „Студентска трибуна”. Студентите и най-вече студентите от моя факултет го харесваха и някои от тях го знаеха наизуст. Стихотворението бе със заглавие: „Яворов, Лора и любовта”. Имаше мотото: „Когато Яворов е плакал на гроба на Мина, идва Лора и му се обяснява в любов.” Това се случва във Франция, където е погребана шестнадесетгодишната Мина. Стихотворението завършваше така: „Да убия всички Лори по света”. Наивна работа. Матей

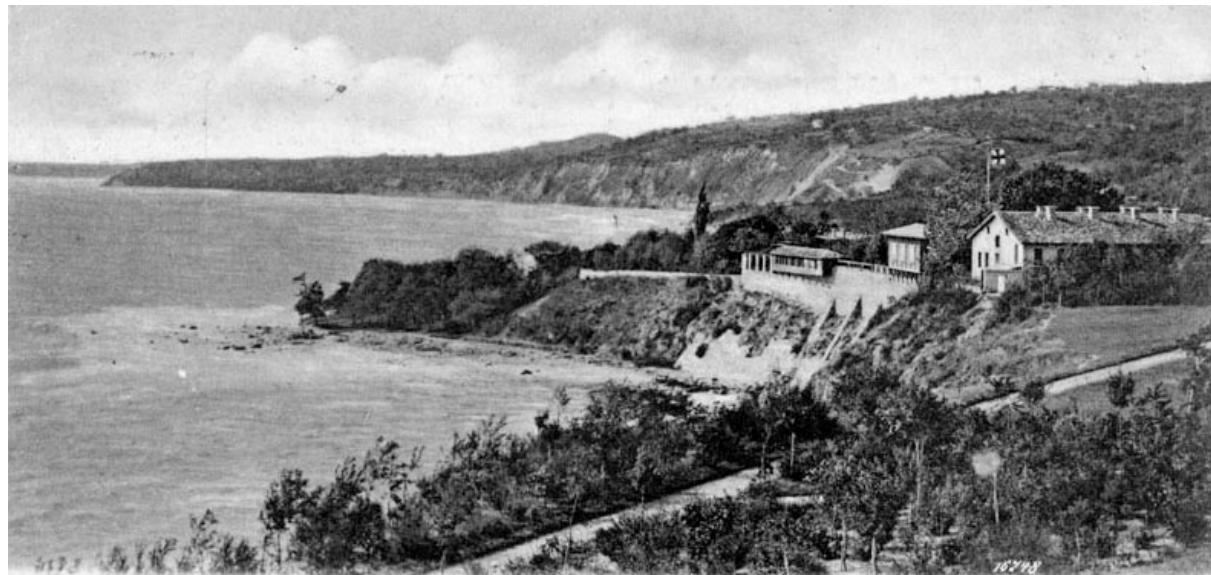
Шопкин, който беше редактор във вестника тогава, ми каза: „Остави поне една Лора за мен.” Оставих му Магдалина и още не са се самоубили...

ПЕНЬО ПЕНЕВ

Усещам се, че когато говоря и пиша за Пеньо Пенев, започвам да философвам. Литературата отражение на живота ли е, или тя е живот в бъдеще време? Кой строй ражда гении – богатият или бедният? Защо големият руски поет Вознесенски каза: „Геният е нещо нормално, ненормално е останалото

КИРИЛ ГЕОРГИЕВ

САМОУБИЙСТВЕНО ЖИВЕЕМ

Поздрав от Варна. Манастирът Св. Димитър при Евксиноград. Атанас Велчев - фотограф, издател

в развитието на човека.” Значи бавно се усъвършенстваме. А умните и надарени хора са първенци в човешкото развитие. Да продължа с думите на писателя Йордан Вълчев: „Богатите, задоволените, щастливите не се занимават с литература, по-точно, не пишат. Пишат хора, на които им липсва нещо.”

Навремето учехме, че битието определя съзнанието. А който не е съгласен с битието, какво прави?

Пеньо Пенев живя между проблеми – обществени и лични. Имаше слабости, които осъзнаваше. И ние му прощавахме всички грешки, защото написа силна поезия. Само поемата „Дни на проверка” да ни беше оставил е достатъчно. Дано дапомним последните му думи пред приятели: „Уж пеех за този живот, но той излезе студен и чужд. Строят ни е сбъркан. Каквото имах да кажа, написах го, дано ме запомнят с добро.”

А кой е доволен от живота си? Глупавите не се самоубиват и си въобразяват, че са щастливи. А гениите изживяват живота си по-бързо от нас и стигат до връх, след който само се лети. И изгарят като Икар.

А разликата между поета

и човека Пеньо Пенев е много голяма – повече от двадесет и девет години.

БОГОМИЛ ТОДОРОВ

Няколко пъти съм се срещал и говорил с Богомил Тодоров. Висок, слаб, мълчалив. Всъщност умните хора говорят малко и така умеят да казват много. Беше издал книгите си „Изповед” (1961), „Мъжки пътища” (1974) и „Вест за утре” (1981). Последната ми подари с автограф. Каза ми, че е подготвил нова стихосбирка със заглавие „Завръщане”, но не може

ния Григор Ленков версията, че се е самоубил, е най-меродавна.

Щастлив отива в Ленинград (Санкт Петербург) да получи голямата награда за превода си на Пушкиновия „Евгений Онегин”, но защо скача от четвъртия етаж на хотела, никой не знае. Има и други версии за смъртта му, но така или иначе добрият поет и преводач се завръща в България в запечатан ковчег.

Роден през 1938 г. в с. Опичев, Софийско. През 1962 г. завършва българска филология в Софийския университет „Св.Климент Охридски”. Публикува стихотворения в цен-

Негови шаржове на известни писатели бяха копия на оригиналите. Нямаше причина да посегне на живота си като писател. Но, както казват старите хора: „Той си е знаел какво му е.” След като и Господ не му е помогнал, трябвало е сам да си помогне... За съжаление.

ХРИСТО БАНКОВСКИ

За симпатичния габровец Христо Банковски може да се пише много. Спомням си колко бе щастлив, когато издаде първата си стихосбирка „Рожден ден”. После тръгна да се бори с вятърните мелници. Тръгна срещу течението на реката, в която плуваха само „утвърдените” автори с техните „талантливи” синове, които бяха превърнали българската литература в частно стопанство и го пазеха да не би някой талантлив провинциалист да им развали рахатлъка и отнеме част от славата.

Христо Банковски беше като вълк единак. Обикаляше редакции и издателства, бореше се с глада, за жителството, което му отнемаха няколко пъти. Живееше, за да пише. Знаеше възможностите си и разбираше, че това е единственият начин да се пребори.

Спомням си, в началото на седемдесетте години с Евтим Евтимов и Матей Шопкин отидохме да го търсим в таванската му квартира. Почукахме на вратата и зачакахме. След минута чухме, че говори с някого и зад вратата каза: „С момиче съм.” Като тръгнахме обратно, Матей каза: „Лъже, за да пише, да не си губи времето с нас.” Издаде още две стихосбирки и тръгна по планините. Там се чувстваше свободен и спокоен. През зимата на 1972 г. бях отишъл с приятели на хижа „Мургаш”. Пиехме чай и се въртахме около огромната печка в столовата. Късно вечерта влезе Христо, измръзнал, с раница на гърба. По-късно видях, че в нея имаше само книги и тетрадка. След като всички си легнаха, ние останяхме в столовата, хапнахме, пихме коняк и си казахме по няколко стихотворения. После се свихме на един миндер и така изкарахме нощта. Повече не го видях.

През 1976 г. чух, че се хвърлил от десетия етаж на Международния дом на журналистите край Варна. През социализма не можеше да се пише за душевни страдания и самоубийства. Затова бе писано съвсем малко – нещастен случай. Нещастен ли? Всичко, което се върши по желание, не е нещастен случай. (Следва)

да я издаде, защото в България трудно се издават книги. Бяха му дали една таванска стаичка от Общината, в сграда, където се намираше ресторант „Севастопол” в центъра на Варна. Сега на входа има паметна плоча.

Ходихме от време на време в Дом народен флот на чаша коняк, където използвах и му давах да прочете нови мои стихотворения. Казваше ми: „Хубави са, но напиши още по-хубави.” После се извиняваше, че има работа, мяталаше вечната кожена чанта през рамо и заминаваше. Не му се стоеше на приказки. Бързаше да се прибере и пише. Всъщност за неговото житие-битие научавах повече от книгите му.

Откровения, казани от него, още помня: „Трудно пиша и трудно живея”. Толкоз! А дължителните клишета: „Той ще заеме достойно място в нашата литература” и „Времето ще го оцени” – са за некролози.

Бързо го забравихме, а са минали само тридесет години от самоубийството му през 1982 г.

ГРИГОР ЛЕНКОВ

За тридесет и девет годиш-

тралния печат, но преводачът в него надделява. Освен от руски превежда и от полски, чешки и словашки. Знаел е почти всички славянски езици. Но защо се самоубива? Може би е искал да научи и езика на мъртвите...

АНДРЕЙ ГЕРМАНОВ

Не вярвам Андрей Германов да се е отровил. Не вярвам и в една от причините, казана от един дебел демократ – несъгласие с безчовечната система. Не вярвам и в друга версия – несъвместимост и лош живот със съпругата му Рима. Вероятно – болестта, която е имал и е знаел, че е нелечима. Но така или иначе той си замина от тази свят на 15.05.1981 г.

Беше преподавател в университет, редактор в литературни издания и последно – главен редактор на сп. „Пламък”. Беше издал десетина стихосбирки, беше публицист, преводач. Няма причина да е недоволен от творческата обстановка. Та той беше известен автор. Негови произведения се публикуваха във всички литературни издания. А беше и добър художник-портретист.

СИМЕОН ИЛИЕВ

СОНЕТ ЗА ЧЕКРЪКА

Дълбока нощ, безкраен ден
се движат бавно покрай мен.
И самотата вече с мъка
върти на времето чекръка.
Навива болка и тревога,
молитви, пратени от Бога.
И думи, думи, закопнели
да видят празник във неделя.
И чудото, че който страда,
ще се възползва от награда
приета с радост от сърцето.

Дими душата на кафето
и пак се хващам, че мечтая,
когато нещичко желая.

НОЩ

Ветрове се бият настървено –
шпагите ни в тъмното свистят.
А нощта заприда със вретено
своя пълен с неизвестност свят.

И не знам какво ще ми сервира
тази неизвестност през нощта?
Вятърът навънка още свиря
и гаси на месеца свещта...

Призраци надничат през стъклата.
Куче във уплашено скимти.
Вълците, напуснали гората,
всяват страх пред нашите врати.

В тъмнината гръпки ме побиват.
Мога ли в такава нощ да спя?
Призраците също не заспиват.
Но петел отнякъде пропя.

Сто петли след него дълго пяха
докато отвънка зазори.
Те страха ми вече изкълваха
и отново сякаш се родих.

СТРАХ

Не говоря, защото съм сам.
Няма близки отдавна при мене.
Затова е денят ми голям,
а нощта, а нощта е студена.

И страхът е самотен, но смел
и наднича от всички кюшета.
Знам, че има идея и цел...
да ме плаши, когато не свети.

Ако има до мене човек,
ще говоря, говоря, говоря...
Този говор за мен ще е лек
и кураж със страха да се боря.

БОЛКА

Познавам аз на болката душата.
Жестоко се е вкопчила във мен.
Такава – казват – ми била съдбата,
да страдам всяка нощ и всеки ден.

И кой ще ме спаси? Лекарства няма.
А лекарите са безсилни днес...
Не чакайте да вдигна бяло знаме,
за сметка на достойнство или чест.

МАРКО ИЛИЕВ

СМЪРТТА

На Емил Иванов

Твоята Любима тема, Емо,
на жена прилъстена се взема
и с безумна, неутолима страст
налага безпардонната си власт.

Твърдо, без право на промяна и
отмяна
присъда обяви тя, цинично засмяна.
Все пак, над нея инстанция има-
Бог определя, кога да ни взема.*
28.02.2010г.

* За жалост, Бог определи само 17 дни,
след горната дата.

И САМО НАДЕЖДАТА
ЕДНИЧКА

Всекидневно потъмнява
пред очите ни;
замрежват погледа недоумения
от ставащи наоколо
безброй безумия.
И мислите ни също потъмняват,
и се преливат,
и се сливат
в безкрайна непрогледност,
непроницаема дори
от слънцето на разума.
И само надеждата едничка
търси брод в повсеместния мрак,
неизтощима, бодра
като незрящите
в отредените им нощни денонощия!

ОПИТ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ

Пазете се от себе си
най-много;
от себе си
най-много се пази!
Неподозиран и от теб самия
предател и клеветник
на твоя Аз,
си ти,
покорен роб
на словоблудството
и суетата.

СЕЗОННИ ТРИСТИШИЯ

*
Бялата камбанка
на кокичето
вести за пролетта.

*
Дъх на люляка
се носи в здрача,
а нейде някой плаче.

*
Жар се сипе
от небето,
със хлад спасява ни морето.

*
С многоцветна вихрушка
от листа
ни засипва есента.

Варна. Една Алея в Морската градина. Атанас Велчев - фотограф, издател

МАРИАНА ХРУЗА

ВЪПРЕКИ

Въпреки
вопъла на кръвта ми
и безумните пълнолуния,
въпреки
погледите куршумени
и солените сълзи на раните.
Въпреки
хладната примка на огъня
и скрежа,
изгарящ под клепките,
въпреки
бялата самота на пръстите
и светлата смърт на сърцето,
въпреки
звездните зли земетръси
и земните слънчеви зайчета,
въпреки
призрачните целувки
и привидната слабост на страстите...

Въпреки
жестокото безсилие
на думите
и присъдата
(без право на обжалване)
на мислите,
въпреки
всичките „въпреки“,
въпреки
хладнокръвното
убийствено
мълчание

преди
да ти кажа „обичам те“,

ОБИЧАЙ МЕ!

Дъждът вали по прашните ми мисли.
И с капки кал обгръща
опнатите им възета.
Къде ли да простра изпраните си
чувства?

Когато боли
до безпаметност страшна,
когато боли
всеки ден...
Когато е толкова пусто,
самотно

бездънно
и тленно...
Когато така ме боли –
водопадите
спират сълзите си.

Тогава
от нежно и свято докосване
нещо в мене умира,
за да може небе да роди.

ГЕОРГИ ВЕНИН

ЛУДНИЦА „БЪЛГАРИЯ“

О, Майко моя, родино свята!
Защо тъй горко, тъй скръбно плачеш?
Хр. Ботев (оригинал)

В зелените вълни на болничния двор
е хвърлил котва бял параклис –
Божи взор
над всички тук наказани,
защото ги обича...
Накацали, отвън през зейките
надничат,
и стреснати, се кръстят от видяното,
чак плюят в пазвите си,
падат на коляно,
та като четници целуват
четината на тревата –
и във пръстта заравят си сърцата.

По стъпалата се изкачва мрачното
безумство –
изконно сякаш, нелечимо, –
и препуска,
додето го напитят с вноснички илачи
и не започне като просяк да се влачи
по мръсния балатум, по чаршафите,
да се завива презглава, уплашено и
шашаво,
да се души и да ругае като докер,
да гъгне както политик и се подмокря.

Виси, направо от небето сякаш, паяк,
чертае картография – на ада или рая,
и се оплита сам в изящната си мрежа.
Сестрата, с деколте,
преливащо от нежност,
к(л)адѹ принадлежната стойност на
възбудата.
Но наред тази безпощадна лудост
дори шофьорът на линейка
е безполов.
И истината е неоченимо гола.

Във дъното на тъмната таванска соба
е боксовата круша – манекен, избоден
от злост и от позор, със надпис
„Българи“.
И пациентите пронизват неговото
гърло.
Но във зениците на всекиго той има
огледален лик –
и ножът се забива в първородния му вик...
Тъй лудите по-луди стават и за главен лекар
избират най-прочутия изперкал.

Българийо, за тебе те живеят – тайно
за да те калят, клепат, да предричат
края ти,
да изковават във душите си димящи
пранги,
да пепелят Кубрат и Дънов, Аспарух и
Ванга,
дори в тефтерчето на Левски да се
пулят,
за да те хулят, сякаш себе си не хулят.

Докато ножът спре в пръстта ти
като във
плът – и от грудките на техните сърца
не плисне кръв...

Отказвам се от тялото.
Бичувам го. Нарязвам го –
филии черни
за надежда бяла.
С трошляк замервам го.
С омраза. С казън.

Но кой ще чупи зъб
в баятия порязник!
Духът ли – непорочен връх
и ненаситна глъб,
облажвана с деликатесни празници
с неуловимо сладък дъх?!
Отказвам се от егото.
Накуп с ума и празните брътвежи.
Набучвам го на кол.
Стадата – къш! Захвърлям гегата.
Без плуг и без лемежи,
оставам праведно и чисто гол.

Но кой ли ще е тоя Дракула,
опиянен от гледката на дол,
където вълци гложат волните ни
чувства
и само върху клюмналия жезъл
на оракула
се мяркат няколко зрънца от мерената
сол
на слепия живот – да има вкус?!

Не! Не отказване. И не отричане.
Любов и мъдрост – за преобразяване.
Аз ще направя маса тялото си бяло.
И егото със келнерска ливрея ще
закича.
Умът ще бъде рецептурникът на аза.
А пък духът ми нека освети и виното,
и хляба.

ИВАН СТАВРЕВ

ПОИСКАЙ ДА БЪДЕШ

/монолог/

Хилядолетия наред
съм те рисувал
бавно
щрих след щтрих
събирах
твоя образ;
търсех вечното
и неизменното
във Теб.
Търсех мекотата
на твоите извивки,

търсех горчилката
в твоите бръчици;
търсех топлината
и тайнството
на всяка твоя гънка
и магията на очите ти.
Но всичко в Теб
бе толкова непостоянно,
и неуловимо,
че се обърквах. Коя
беше истината за Теб?...
За миг божествена,
недостижима...
След малко – земна и...
до болка своя...
Когато не успях –
Те измислях, но разбрах,
че нищо в тоя свят
не е измислено.
Измисленото
винаги се оказваше забравен
спомен за Теб.
Или от Теб. Нелепо е
да те сравняват с мене.

Шествието на Богоявление за хвърляне на кръста в първите години на XX век.

Атанас Велчев - фотограф, издател

На кого ли са притрябвали
два северни
или два южни
полюса?...
Бъди свободна,
силна,
дръзка,
но такава,
каквато си потребна на света.
Бъди просто
Другия полюс.
За да Те потърся.
Ако съм ножа –
бъди канията,
която ще ме укроти.
Ако съм семето –
поискай да бъдеш
браздата,
която ще ме приюти
в топлината си пазва.
И ще бъдеш.
За да мога,
когато яздя своя кон,
да мисля за Теб.
Когато се търкалям
по зелената трева –
да мисля за Теб.
И когато захапвам
сочната ябълка –
да си мисля само за Теб....

И когато запретнал ръкави
забивам своя плуг
в топлината,
тръпнеща
пролетна нива,
и когато острият лемеж
разпорва килима от гъсти треви
и дълбоко под мене пропуква
и стене неораната целина –
все така
да си мисля за Тебе,
моя Вечна,
Благословена
Жена.
Начало
и край на всичко.

Хилядолетия наред
съм Те рисувал
и още толкова
ще те рисувам –
дано Те събера –
от щрих,
от болка,

от следа,
от спомени за Тебе.
Ако не мога –
пак ще те измислям.

P.S. Ако приемеш моя благослов,
подай ми знак.

КОЛЪО ЧАЛЪКОВ

СРУТВАНЕ

На Мариан Желев

Денят, за да не стане черна драма,
не карайте с непозволена скорост.
Пазете се от падащите камъни,
пазете се от падналите хора.

Че камъните могат ненадейно
да се отронят и да ни затрупат,
да погребат проходили идеи,
дори змии под тях да се излюпят.

А падналите хора искат злобно
да ни снижат до своето равнище,
на подлостта да ни направят роби,
да ни превърнат в сухо пепелище.
Денят е непозната панорама,
потребна е съобразена скорост...

Пазете се от падащите камъни,
пазете се от падналите хора.
От гръмотевици животът тътне.
Да съхраним в душите си моравите.
Да укрепим скалите покрай пътя
и падналите хора да изправим.

УТРИННА ЧЕШМА

На Елка и Валери

Влизам в градинката. Изток светлее
с благо ухание на свобода.
От чучура меден пролетно пее
бистроструйна вода.

Утринен бриз сърцето погалва,
ново чувство в душата се ражда,
че чешмата до храма разпалва
духовната жажда.

Людете в храма запалват свещица
и нагоре издигат сърцата си.
После спират до нея, пият водица
и продължават нататък.

Навярно денят да се не лута
при скърби и радост, в беда и неволя,
каца на кръста плаха гугутка
и тихо на Бога се моли...

В празник над нея ечи „Алилуя”,
знаем че грешни сме, а сме на крачка от рая...
Една лястовица успява да чуе
това, за което мечтаем.

АННА МАРИЯ
СТАНОВАЕВА – ГЕОРГИЕВА*

ЗДРАЧ

Очарованието на стария праг
ме задържа така
както луната задържа очите ми.
Освен старите книги, метлата, лука
и доматите,
пръснати в ъгъла на балкона,
тук е оназ несъзнателна нужда
да бъда отново тъй малка...
баща ми голям и висок
във мен да наднича –
(предпазлив и далечен
като всеки друг спомен
от същото време)... но пред мене
е здрача узрял, и наднича
само покрива разоран и порутен
на съседната къща...

* ИЗВИНЕНИЕ

Редакционната колегия на в. „КИЛ”
поднася извиненията си на АННА МАРИЯ
СТАНОВАЕВА – ГЕОРГИЕВА, за допуснатата
грешка, свързана с публикацията на нейни
стихотворения с друго име на автор (на
цикъла „Апокалипсис – бр. 1 – 2012 г., стр.
7 на в. „КИЛ”). В електронното издание
на вестника това несъответствие е
отстранено.

ДА СИ СПОМНИМ

Поетът **ИВАН ВЪЛЧЕВ** е роден на 27 март 1924 г. в село Мурна в най-южната част на голямата Провадийска околия. На 20 години излиза от затвора. Майка му онемява от радост за цял живот. Каква висока цена за свободата!

Обича литературата, но „другарите от комитета“ ре-

Внезапни бури, ветрове
безмилостно край мен са
вили.

Разнищвали са богове,
илюзии, мечти, идилии.

Улучвали са ме стрели,
прицелвани в гърба от свои.
Усетих рана как боли
и дълг научих аз какво е.

Затуй при радост и тъга
в ушите ми звъни камбана:
По-свято няма от дълга!
По-страшно от другарска рана!

ОТГЛЕДАН ПЛОД

В поля и пътища нелесни
посях полезни семена.
Изпах най-силните си песни,
но кой съм, никой не узна.

Какво пък, в тия дни
преломни,
не искам нищо аз освен
светът така да ме запомни:
незнаен и обикновен.

шават, че са нужни кадри за селското стопанство. И все пак в българската книжнина се появяват неговите три стихосбирки: „Един глас неспокоен“ „Топлина от земята“ и „Площадите са уморени“, както и прозаичната книга „Кмете, кмете...“, по която е направен художествен филм със същото заглавие.

Един човек, една часница
в неспирния, велик възход,
понесъл в своята десница
с любов отгледания плод.

ЛУДА КАМЧИЯ

Луда Камчия. Река на мъже,
на воеводи и байрактари.
Река на Вълчан и на Индже,
река на предания стари.

Колко луди, непокорни глави
легнаха в твоите сипеи диви,
сред ясни поляни и треви,
до змейове и самодиви.

Твоите ручей, ту кротки,
ту зли,
люляци, лудо биле и хвойна
полудяват в мен като че ли,
във моята душа неспокойна.

И пристигам през баири, била
да те изпратя и те посрещна.
През мен да течеш луда и зла,
река някогашна и днешна.

Дълги години Иван Вълчев е бил председател на АПК „Дългопол“ По негова инициатива беше създадена литературната награда „Дългопол“, която беше придружена с множество литературни четения в цялата община Иван Вълчев почина на 20 август 1996 година.

ВАРНА – АВТОБУС НОМЕР 40

Препърлнен пъшка автобуса,
стена от хора – гръб до гръб,
печал дълбока и покруса,
несдържана човешка скръб.

А спирката необичайна –
ухае на цветя, венци,
алея права и безкрайна
те води в град на мъртвци.

Вървиш сред тишина голяма
и тъжно е около връст.
И няма спор, лъжа, измама
пред малката купчина пръст.

Величие, богатство, слава
завършва тук, в един парцел,
и само споменът остава,
доброто име, пример, цел.

Затуй, когато те раздруса
обида тежка от сплетни,
вземи отново автобуса,
по същия маршрут мини!

Бележка и подбир на
стихотворенията
СИМЕОН ИЛИЕВ

ФОТОГРАФИТЕ НА ВАРНА

Атанас В. Велчев - Дворецът Евксиноград

“Атанас В. Велчев” – Книжарница-издателство. Собственникът е и известен варненски фотограф. Предприятието на Атанас В. Велчев във Варна е основано през 1880. Занимава се с книжарска дейност и книгоиздаване, като официално се регистрира само първата. Съгласно Определение №1702 от 27.06.1898 на Варн. окръжен съд, фирмата на Велчев се вписва в Търговския регистър под №183 – “главно заведение в Варна, която ще се занимава с търгуване на книжа и ще се управлява и подписва от притежателя и А. В. Велчев”. Известни са седем книги, издадени от книжарница-издателство “А. В. Велчев”: “Предразсъдъци върху спиртните питиета” от Ар. Биенфе – 1900 - №1 на издаваната от книжарницата библиотечна поредица – “Общеполезна библиотека”, отпечатана в “Л. Нитче”, “Създанието или Библейската космогония във виделината на сегашната наука” от Арнолд Гюйо

– 1897 г. – “Л. Нитче”, “Календарче За 1883 г.” – печатница “Р. И. Блъсков”, “Развитието на разните синтактически форми за изказване мислите” от Никола П. Попов – 1882 – печатница Нитче и Ярмолински, “Буквар по нагледногласната метода” от А. Д. Припрянов – 1893, печ. “Л. Нитче”, “Читанка” от същия автор – 1897 – печ. “Л. Нитче” и “Генерал Камброн или Как е станал един прост войник генерал и из живота на генерал Друо” от Фердинанд Сайнеке – 1893, печ. “Л. Нитче”. Книжарската и издателската дейност на Атанас В. Велчев има своята индивидуална роля и значение за формирането на Варна като книжовен център с национално значение. (Ц.В.)

ТДА - Варна, Ф. 197К, оп. 1, а. е. 294-8, л. 1-3.

Войчева, Цветелина. Издателска, печатарска и книжарска дейност във Варна (1878-1912). Дисертация, 2003, с. 80.

ПОЕЗИЯ ОТ МАРИО МЕЛЕНДЕС - ЧИЛИ

Марио Мелендес е роден на 29.12.1971 г. в Линарес, Чили. През 1993 г. е изданието на първата му стихосбирка и до момента има вече 8 книги.

Публикува свои стихове в престижни литературни издания в цяла Латинска Америка, САЩ и Европа. Почетен член на Европейската академия за култура. Носител на национални и интернационални награди. От няколко години живее в Мексико Сити.

ЛОДКАТА НА СБОГУВАНЕТО

Аз съм детето,
което си играе с морската пяна
на безнадеждните морета.
На този плаж, закичен
с чайки,
простирам ръцете си като
тънки мрежи,
докато вълните пощипват
сънищата ми
и само една сълза пламти
срещу скалите.
Подводните камъни се
събират на брега,
идват боси да танцуват
върху душата ми,
и устните им носят
водорасли и корали,
маята на морето, превърнато

в целувка.

Размърдвам си нозете, като
две стари гребла,
сърцето ми е океан от лица
и ръце
и аз съм в него,
без да си давам сметка,
с моя пясъчен екипаж,
хванат здраво за кормилото
на вятъра,
за носа на кораба с годините.
И глас,
който не е моя,
вдига котвата на тази малка
лодка,
която се отдалечава
с моето детство
на борда.

МЕЖДУ НАС

Онези котки свикнаха с мен,
понеже и аз се превръщах в
котка понякога.
Харесваше ми да излизам през
нощта,
докато хвана плячката си.
Свободни идеи
на един новороден,
свит в тръбата на капчука,
бягащ по покривите и

дупките.
И ако случайно грешах
и между ръцете ми имаше
миризма
от тяло на мишка,
онези котки ме съзерцаваха,
изричайки:
Не бой се
и ние грешим –
пристигнахме, за да върнем
твоята поезия.

ЧЕРНА СИМФОНИЯ

Ева закачаше своите
мъртвци на прозореца,
за да обlige вятъра
лицата им,
подпухнали от белези.
Тя гледаше чертите им
и се усмихваше,
докато вятърът люлееше
техните лица червясали.
Една оргия от миризми
изтърсваше тишината,
където Ева търсеше
спокойствие
и между въздишки и
сбогувания
сляп щурец изтръгваше
втвърдени бурени
с цигулката си.

Никой не се приближаваше
до Ева,
когато кърмеше своите
мъртвци.
Холерата и студът
оспорваха нейната младост.
Оргазмът отстъпваше място
на ужаса,
желанието – на кръвта
от мънички новородени,
които се отлепяха с петички
от корема ѝ.
След туй заселваха
разсъмването с траур
и кошмари.

После,
когато всичко се успокояваше
и сенките се връщаха
във своето начало,
Ева все още пазеше своите
мъртви,
целувайки ги по устата
и спеше гола върху тях
до следващото
пълнолуние.

ОТВЪД КИТАРАТА

На Виктор Хара

Отвъд китарата са ръцете,
разделени от Родината

звук от криле се подпалва
и изгори обувките ми

Провокиран съм да посея
върху земята
чистото семе на песента

Отвъд китарата
кръвта рисува необуздана
музика
и главата на певеца се пълни
с дупки
и целувки с дъх на смърт

Отвъд китарата
пътищата плачат
дъждът плаче и пада на
колене
защото синът на тази земя
не ще обходи всички пътища
отвъд китарата
отвъд взрива
след който сърцата угаснаха

отвъд това стихотворение
и с една незабравима рана
от едно незабравимо време

Очите все още търсят
Виктор
отвъд една китара
отвъд една Родина

Бележка и превод
ВИОЛЕТА БОНЧЕВА

От стр. 1
**елитна публика, надявам се, че
такова е и вашето впечатление.
Доволен ли сте от срещите във
Варна с читателите и с приятели-
те?**

- Да, изключително доволен съм. Аз изобщо много обичам да идвам във Варна и имам една цяла концепция за това как човек има в различните градове, които обича някакво друго битие, някакъв друг живот, който е в някакви потенци и при всяко ходене (там) ти актуализираш тези потенци. Разбира се, това става не само благодарение на архитектурния пейзаж на съответния град, но естествено на приятелите. И много е важно именно и когато ти излезе нова книга, а в моя случай – две нови книги, някак си да ги покажеш на тези приятели, някак си да се представиш пред този град. Да не бъдеш само пасивен консуматор на града така да се каже, човек, който черпи от енергиите му, но не дава от своите енергии. Аз точно това се опитвах да направя при тази среща – някак си да обясня на приятелите и на колегите, и на почитателите въобще на литературата, които се бяха събрали, как е създадена книгата и защо тя е толкова важна за мен. И голямото ми удовлетворение е, че хората слушаха много внимателно. Аз имам такъв преподавателски навик да наблюдавам всички в залата и когато ясно е повечето слушат, но когато един не слуша това ме тормози ужасно. Вчерта не видях нито един такъв отсъстващ, който да не е “вътре” в залата и да не слуша (случващото се). Този диалог, разбира се, после продължи в неформални условия, беше съчетан този ден и с най-различни мои медийни изяви – в Радио Варна и в БНТ, което някак си в моето съзнание придаде една цялостност на този ден, един особен ден.

Разбира се и самата Варна беше някак си много благожелателна към мен. Аз винаги казвам на моите студенти, че първото нещо, което трябва да направят като пристигнат във Варна е да отидат при Морското казино, в Морската градина, да видят морето, как е – има ли кораби на рейда... Вчерта нямаше много кораби в залива, само в далечината се виждаха два, но пък зимното море е прекрасно и някак си то ми отвори и усещането за тази диалогичност, която се случи вечерта.

Инак, много съм доволен, че именно доц. Антония Велкова – Гайдаржиева, която е писала и друг път за мои книги, (написаха с Димитър Ефендулов – светла му памет!, много хубава рецензия за една малка моя книжка), много съм щастлив, че тя така не само апологетично, но наистина с едно голямо разбиране и вникване в проблематиката на книгата я представи. Когато казвам апологетично, имам предвид думата “апология” така, както тя самата я употребява – тя има една книга “Критика и апологии” така че, тя е апологет – не само мой, тя търси най-дълбинните основания не само за възхищение, но и за съпричастие към световите на критиците. Така че аз съм щастлив, че ме е включила в тази поредица от критици, които тя интерпретира – най-големите и добавя съвременници към тях, това е голямо

удовлетворение, защото всъщност са малко изследователите, които се посвещават изцяло почти на интерпретацията на текстовете на своите предходници, на своите учители. Обикновено пишем по малко на тази тема, но основното ни внимание е върху фикционалната литература, докато Антония е специалист по именно интерпретация на световите на критиците.

**- Варна ви посрещна благо-
разположена, но доброжелателна
ли усещате културната среда у нас
към Вас лично и към съвремен-
ните автори, особено към млади-
те?**

- Да, аз мисля, че някак си се усети през последните две години може би едно обръщане, едно вглеждане на българите в себе си, а това е предпоставка и за отваряне към световите на литературата и на културата. Някак си свикнахме с разочарованията, които преживяхме сред първоначалната еуфория от демократичния преход, свикнахме и с това, че участта на българите не е тази, която си представяхме през 1990 година...

**- Може би самата нова лите-
ратура “лекува” нещо в момента
или...?**

- Аз не смятам, че литературата лекува или разболява, защото тя върши и едното и другото в зависимост от индивидуалния

**ложе дочитането на текста, за да
потърся нещо повече за неговия
създател...**

- Постмодернизмът отрече автора. Съществуват два знаменити текста – на Мишел Фуко и на Ролан Барт за смъртта на автора, те обявиха „смъртта на автора”, това беше концептивна тяхна нагласа, т.е. авторът вече не ни интересува, само текстът е важен е единствено текста и т.н. Аз обаче съм персоналист и още през 70-те години на миналия век създадох една цяла теория за българския литературен персонализъм като доминанта в нашия културен и литературен живот и продължавам да поддържам тази теза, карал съм се в този смисъл с много мои колеги за това обявяване на смъртта на автора и да, за мен, разбира се личността на автора е също много важна. Но важният въпрос е там, че когато един литературен историк или още повече теоретик се занимава с проблема за автора, той не борава с конкретния, житейския автобиографизъм, а борава с доста по-сложни концепции за автора, т.е. авторът вече е и образ, сложна проекция на реалната биографическа личност, авторът не е идентичен с реалната биографическа личност.

**- А интересува ли Ви къде и
как пише един съвременен автор**

получи, защото Христо беше друг човек, който някак си не успява да създаде традиции, бог да го прости, наистина да ритуализира битието си, но той самият беше такъв човек, че където и да присъстваше, създаваше ритуална действителност около себе си, включително в канцеларийката в Бургас, където се помещаваше Дружеството на писателите, той имаше такава присъствие и предизвикваше към него да се отнасят така като към живия мит на поета, живия мит на литературата. Така че тези неща са много важни... Но Вие ме питате и за нещо друго – за регионализма. Регионализмът е сложен социо-културен феномен, който изисква много продължителни натрупвания. Регионализмът не означава, че някакви писатели живеят в един град или по-широк регион. Това би трябвало да означава, че те по някакъв начин се съсредоточават и то колективно върху някаква тема и тази тема се разгръща, развива се продължително от две-три поколения писатели. Варна няма такъв регионализъм за съжаление, Бургас по-скоро има, но той по-скоро е от конкретизация на по-широкия, Странджанско-тракийския регионализъм, който е тръгнал още от Константин Петканов, Петко Росен, по-късно минава през Дико Фучеджиев и т.н.

изтеглен от селото, от ямболския край, което го въвлича силно назад в България, докато Варна се е освободила от тези вериги. Варна е истински морски град като мембрана и подобно на мембраната носи характеристиките и на едната, и на другата система, мембраната е нещо сложно, Солун е такава мембрана, Марсилия е такъв град също... Хоризонтите на тези хора тук са по-различни, не са само тукашни и това някак си пречи за някаква заедност, да използвам сърбизъм – “за единичка тукашност”.

**- Сдружението на писателите
във Варна, навърши 20 години и
го има...**

- Това, което аз казвам не е лоша характеристика, в никакъв случай! Може да има писатели, които никога да не живеят никакъв съвместен литературен живот и да се чудесни писатели, но разбира се във Варна има едно внимание към другия писател, което аз винаги съм усещал тук, особено внимание към съмишленика, приятеля, човека, с когото живееш в този град. Примерно в Пловдив има един общ пловдивски стил, но сякаш не се четат толкова един друг пловдивските писатели, докато тук ето, че става едно внимателно четене. Чудесно е, че се случи този юбилей на приятелите от литературното сдружение във Варна и, разбира се, Варна има с какво да се представи пред националната литература. Много важно е, че тук продължава да излиза вестник “КИЛ”, защо у нас в момента са толкова малко литературните вестници. “Словото днес” е някак прекалено вгледан в миналото, ретроспективно представящ литературата, обратно пък – “Литературен вестник”, с който нашето Сдружение на български писатели е идейно свързано е пък постмодерен вестник по-скоро, прекалено много е отворен напред и към литературата на младите. Други вестници като изключим старозагорски “Литературен глас”, който обаче не излиза много редовно, всъщност няма, така че “КИЛ” е много важна трибуна не само за варненските писатели, свидетел съм на големия интерес и на столичните автори към него.

**- Как си представяте, че ще
функционира литературата след
30 години да речем или след 50?**

- Ще продължи да функционира така, както е функционирала 3-4 хиляди години. Илюзии са идеите, че някакви технически нововъведения могат да променят нещо толкова прекрасно, каквото е литературата. Много се дразня от тези наивни футуристични представи за литературата. Хората по света продължават да четат книги, а не просто да “скачат” в интернет. В България това става от бедност и от пропадане в нова варварщина – за съжаление много от нашите сънародници са пропаднали в нова варварщина. Много често се налага студентите, които идват при нас да ги ограмотявам-е буквално от А-Б, т.е. те идват като абсолютни аналфabetи от гимназията – да се чуди и мае човек как е възможно да не си прочел в гимназията нито един роман на Достоевски или на Толстой...

Интервю на
ВАЛЕРИЯ ВАСИЛЕВА

ПРОФ. МИХАИЛ НЕДЕЛЧЕВ: ЛИТЕРАТУРАТА НИ ПРАВИ БЕЗСМЪРТНИ

статус на всеки един, не бих казал, че тя има такива терапевтични и то колективни терапевтични функции. Но литературата ни прави безсмъртни. Защо? Защото благодарение на литературата ние живеем и много други животи и когато човек има в битието си някакви недостици, някакви дефицити, ясно е, че той може да си ги набавя от литературата, но не това е основната функцията естествено на литературата, това са някакви паралелни, допълнителни функции. Една от основните функции на литературата е да разширява хоризонтите ти, мисловните ти и чувствените ти хоризонти и това просто показва, че хората са зажаждали отново да проблематизират, да изпитат, да усетят българската си културна идентичност. Ясно е, че се чете много чужда литература, но отново се чете и българска литература. Аз съм свидетел на успеха на книгите на Теодора Димова, на Емилия Дворянова, на Владимир Зарев, което е уникално просто, защото той, Зарев, пренаписа своите големи романи и те са оцелели и не само са оцелели, но имат и нови читатели! Трябва да сложим тук и поезията, разбира се, на много, много нови автори. Излязоха събрани стихотворения на един такъв автор, който беше водещ за младото поколение – Ани Илков. Въобще напоследък има един стремеж към осмисляне на литературата, създавана от най-младото поколение автори.

**- Стигаме до въпроса читате-
лят днес интересува ли се от лич-
ността на автора? Аз лично съм
готова да споря с онези, които
отстояват тезата, че няма такъв
интерес, на мен винаги ми е била
интересна личността на автора
до степен да „прескоча” или от-**

**и да си дойдем на думата за „до-
брия” и „лошия” регионализъм?**

- В най-конкретния смисъл не ме интересува, освен ако авторът не създава красиво битие около себе си, защото има такива автори, чиято къща е най-голямото им произведение на изкуството, нещо като техен мега-арт-проект. И аз специално съм се занимавал с такива автори, но такива автори български няма. Пример е Габриеле д'Анунцио, който има едно особено имение на брега на езерото Лаго ди Гарда или къщата на Ян Каспрович в Закопане, която е специално направена така, че да помести творчеството му, автора, музата му, приятелите, ритуалите. Или да кажем къщата на един преди всичко художник, но има и писане при него – шведския творец Карл Ларшон, специалната му селска къща. Проектът „ИКЕЯ” е роден от тази къща и от някои от картините на Карл Ларшон и от цялата философия на обитаване, която тази къща представя. Или да кажем знаменитата кула на Максимилиан Волошин в Коктебъл, на Кримския полуостров, за която много съм чел... т.е. това са важни неща, много важни неща при определени автори. Българският писател е чергарин и въобще българският интелектуалец е чергарин. С много малки изключения, той живее в някакви чужди къщи, не обитава, но има някои стратегии – например писателят Георги Данаилов развива красив начин на обитаване в Ковачевица, поетът Борис Христов в село Лещен. Те развиват вече наистина едно особено красиво ритуално битие. В някакъв смисъл това се беше опитал да направи и Христо Фотев с неговата малка къщичка в село Равадиново, но някак не се

до днешната авторка-белетрист Керана Ангелова. Сложно, много сложно натрупване и сложно изграждане на такъв регионализъм. В България има някакви елементи на родопски регионализъм, на пловдивски, макар че там са силни художниците. Може би най-силен е регионализмът на североизточна България, на монтанско – берковската част на България, като се започне от Михалаки Георгиев и се стигне до най-значимите представители Йордан Радичков и Йордан Вълчев и още много други писатели. Така че регионализмът е социо-културен феномен с много дълбоки исторически измерения. Но ние можем, разбира се, да гледаме и група писатели като стил на творчески живот без да говорим за регионализъм в този най-силен литературно-исторически план. Можем да говорим за стил на литературен живот да кажем, което също носи някакви белези, начала на регионализъм. Да, така е, примерно такъв литературен живот с особена достопепенност съществува в Стара Загора, наложен и от традицията на Гео Милев и от двамата, живели много дълго и щастливо поети Иван Хаджихристов и Иван Мирчев... и т.н., и т.н – из България просто е интересно да се пътува и да се наблюдава как живеят писателите.

Варненският литературен стил някак си не е очевиден, не е много видим и не притежава този колективитет, не се чувстват тези общи стилови характеристики. Хората тук са прекалено големи индивидуалисти, а и Варна е прекрасен и много мощен като енергии град, освен това днес е загърбена България и е град-държава, отворен към света, гледа навън, за разлика от Бургас, който е силно

ИЗ ВАРНЕНСКИТЕ ГАЛЕРИИ

УНИКАЛНО АРТИСТИЧНО ПРОСТРАНСТВО ОТВОРИ ВРАТИ ЗА ИЗКУШЕНИТЕ

Варненските галерии растат. Сред тях се появи едно забележително място. Галерия „Графит“ се роди точно преди година. И успя да заплени приятели на високото изкуство. Сред тях са световни имена и прохождащи малки артисти като талантиливи варненски деца. Сред тях са хора с щедри

хивирането на дарената колекция от работи на Кристо и Жан-Клод ни накара да изпитаме отново магията на „извънмерните“ им проекти и тръпката от мащаба на изкуството им. Салвадор Дали и неговите пластични интерпретации на песните от Дантевата „Божествена комедия“ са друго

Today“:

„Графит“ е отворена система за изкуство.

Може би най-ценното, получено от „Графит“ за тази година е примерът за поведение със самочувствие, работата на широк фронт, в отворена система и с много партньори и приятели. Публиката, но най-вече художествената сцена, трябва да върне вярата си в изкуството като онова чудо на цивилизацията, което говори без думи, провокира без агресия и вълнува. За тези трудни за постигане „чудеса“ е необходима смелост и самочувствие. По въпроса за погледа напред инсталацията на Петко Дурмана е повече от красноречива.

Пламена Димитрова, гост-куратор на галерията през 2011:

Започвам с един виртуален тур, за да стигна до галерия „Графит“

Минавам през най-хубавата улица, ларгото на Варна, „Княз Борис I“, спирам на №65. Тук на

каза как универсалното измества постулатите на индивидуализма, измества и бързо мутиращите национални обвързаности в изкуството. Графитите изместиха, а може би и разшириха утвърдените ни естетически представи за статус на изкуството. Вероятно от семантиката на „Графит“ не бива да се изключва и етимологията на самото наименование – графос (от гръцки език) означава пиша, чертая, рисувам, гравирам, издрасквам. В исторически аспект същността на названието „графит“ е тясно свързано с първичния материал, използван в изобразителното изкуство. Като започнем от палеолитните пещерни рисунки и достигнем до рисунката с въглен и молив, ще открием, че графитът е в основата на цялостния процес на изкуството, без тази част от днешното, която използва основно дигиталните технологии. За наша радост екипът на галерия „Графит“, Варна, само за година доказа, че никой

ектът е бил част от редица международно признати събития, като изложбата Deep North, част от Transmediale 2009 в Берлин, изложбата Microwave 2009 в Хонконг, изложбата ISEA 2009 в Белфаст, изложбата BioLogic: Natural History of Digital Life, изложбата в рамките на Sundance Film Festival 2010, САЩ.

Когато голяма част от слънчевата светлина е блокирана от прах и пепел, единственият начин за оцеляване е възможността за виждане в инфрачервения спектър. Въз основа на това предположение всички изображения, използвани в проекта, са заснети и проектирани в тази част на спектъра, която е невидима за невъоръженото човешко око, но могат да бъдат „уловени“ с модифицирани цифрови фотоапарати и видеокамери и е видима с уреди за нощно виждане (NVDs). Оборудвани с NVD на входа на инсталацията, зрителите се движат в пространството, заобиколени от пълна тъмнина, отекващ звуков бас и усещане за присъствието на други хора. Дезориентирани от липсата на светлина, те се сблъскват със свръхестествената поява на физическия свят в инфрачервения спектър, такъв, какъвто се вижда през визуалните „протези“, като зрителите са потопени в един напълно нов и чужд свят на сетивното възприятие.

В „АКТИВ АРТ“

„Цветове в снега“ размрази леденото настроение

Галерия „Актив арт“ откри зимния сезон с предизвикателство. В експозицията „Цветове в снега“ се събраха над 30 художествени произведения, обединени от общата тема. Живописните платна са на авторите Светлин Ненов с образите на бели и червени орхидеи, Емилия Бояджиева – с розова градина и букети цветя в малък формат, Юрий Ковачев, който с плътни и бързи мазки в импресионистичен стил моделира натюрморти с макове и рози, а с по-свободен рисунък предава слънчогледи и хризантеми. Владин Владев експонира серия магнолии и диптих хибискуси – емблематична тема за неговото творчество. Картините с ирис и рози на Йордан Енчев са в стила на хиперреализма, познат от американската художествена традиция. Той разработва жанра „портрет на цветя“ – детайлни изображения на образа, предадени толкова прецизно, че се постига внушение за триизмерност върху плоскостта на платното. Авторката Мария Манева изработва мозаечни пана от естествени морски камъни с произход от различни морета и запазени в автентична форма и цвят. Използвайки колорита и блясъка

сърца, които подкрепят благотворителните начинания на младата, но вече утвърдена галерия. Сред тях са зрителите, стотиците почитатели на изкуството, които в „Графит“ откриват свободното прелитане към красотата и щедростта на живота, изпълнен с обич. „Графит“ успя да събере истински букет от величия в арт пространството, от обещаващи дарования, наблегна смело върху българските имена и също така силно и неотстъпчиво – към световните. Една година е кратък период, но много показателен. Заявката за следващи успехи е дадена. За първия рожден ден на най-младата, но вече утвърдена галерия, разказват...

Петра Димитрова, мениджър на галерия „Графит“:

„Неусетно измина тази първа година на най-новото артпространство на Варна

Галерия „Графит“ да се превърне в интердисциплинарна платформа, в която гъвкаво и адаптивно да се вписват разнообразните концепции и проекти от различни сфери на изкуството. Това бе основната цел при откриването на новото арт пространство.

Успяхме да реализираме 17 значими събития с участието на над 400 артисти, всяко от тях контекстуално значимо за нашата философия да предложим многообразно културно съдържание – от изложби, концерти и театрални представления до перформънси, интеракции и уъркшопове. Водещи и признати в международен аспект са 16-ото биенале на графиката и МТФ „Варненско лято“. Посланието на съвременното европейско изкуство са „Heroes of Today“, самостоятелните изяви на немския стрийт артист Номад, на брилянтния график Марк Фризинг и на фотографа перфекционист Дирк Брьомел. И още. Разар-

завоевание.

Българското изкуство с неговите творчески търсения, проявления и провокации трайно навлезе в пространството на галерия „Графит“. С изложби като „Варна от Европа“ и „Академично свободно“, показващи произведения на художници, достигнали до високите творчески нива на изява в различни сфери на визуалните изкуства – живопис, скулптура, рисунка и др.

За младите в „Графит“

С форуми, насочени към насърчаването на съвременната ни артгенерация, като Contempo на фондация „Рая Георгиева“ и годишните награди на фондация „Гауденц Б. Руф“ за млади и утвърдени творци. Нашият последен проект, с който ще отбележим една година от създаването на галерия „Графит“ – интерактивната изложба „Комплект за оцеляване след глобалното затопляне“, носи в себе си посланието да се огледаме в света около нас, да си върнем сетивността, която сме позагубили, и да оценим малките радости, които изпитваме днес – тук и сега!“

Йово Панчев, куратор на първата изложба „Heroes of

мястото на старата Градска галерия, СБХ - Варна, Клуба на културните дейци, първото лятно фестивално кино и изложбената зала на Центъра за съвременно изкуство сега се издига нова сграда. Толкова много история, свързана близо половин век с изкуството във Варна, сега в представите ни се прехвърля върху една модерна сграда, която за архитектура и вътрешен дизайн бе отличена като най-доброто постижение за 2011 г. в България. Когато галерията стартира своята дейност, първият въпрос беше защо „Графит“. В графитите няма традиционни норми, те са нов изразен език в глобалната обвързаност в изкуството и в света, в който живеем. Появата им ни по-

и нищо не е забравено в света на изкуството и че може да използва добрите енергии на едно място с богата културна история. От случилите се събития, а и от очакваните виждаме как силите на екипа са насочени към една смислена и добре координирана галерийна програма.

ПОДАРЪК ЗА РОЖДЕНИЯ ДЕН НА „ГРАФИТ“ – ГОСТУВА ДУРМАНА

Петко Дурмана, авангардист и ръководител на Центъра за медийни изкуства „Интерпейс“:

Това е проект, който съм създавал през 2008 г. и е представян на много места по света, но никога не е представян в България. Може би най-успешното му представяне беше на филмовия фестивал „Сънданс“ в Парк Сити – Юта, в началото на 2010 г., разказа Петко Дурмана преди първото си гостуване в „Графит“ по повод годишнината на галерията. Про-

на материала художничката композира сюжети с цветя, подчинава ги на своята идея, че изкуството трябва да пресъздава многообразието на красотата в природата, дело на Твореца. Цвета Убчева интерпретира темата чрез средствата на художествената фотография. Тя представя на публиката серия водни лилии като естетиката на прекрасното е изведена чрез похватите на фокус – дефокус, даващи дълбочина на кадъра, композицията, контраста и сюжета. Въздухът, който могат да се адаптират в модерния интериор на всяко пространство. Младен Баделски концептуализира художествените си идеи като използва възможностите на керамиката, развивайки тезата, че красотата ще победи и цветята, носители на вечността ще израстват над човешката надменност и безразличие.

ГАЛЕРИЯ „АРТ МАРКОНИ“ И HULITE.NET

На Втория бал на зимната поезия блеснаха словесни перли

Да рисува зимата със слово! Ето предизвикателството, което без страх от студ и лед Маркони и Хулитите, хвърлиха към поетите.

А те не се поколебяха и открили красотата на този сезон, препълниха не само с присъствие, а и с настроение, вдъхновение, артистизъм заветното място – галерия „Арт Маркони“. 37 автори от страната и от Канада и Турция, се включиха със специално посветените си на този сезон стихове.

На бала като на приказно състезание, съществува регламент. А според него отличията са свързани единствено с красотата, изкушения, поетична съблазън.

И заваляха награди.

Отличие получи стихотворението, нарисувало най-красиво с думи Зимата. А това бе най-силно аплодираното и съответно отличено с масления пастел „Рила“ на художничката Петя Александрова.

ва, стихотворението на Ваня Димитрова / diva_voda/ Добрич:

ЗИМНО

И се присети Господ
за пуха,
насъбран от крилето
на паднали ангели.
Че до бяло
реши
да пречисти света...
наваляло е...

И отделна категория бе отредена за стихове, рисуващи най-добре сезона със...секси внушения.

Валентина Йосифова - Valens/ Варна бе отличена от присъстващите поети и почитатели на словото с акварела „Импресия“.

Още много може да се каже за наградите, участниците, идеите и възжеленията им. Каква е оценката на Ваня Маркова-Маркони?

поезия подчинена на някаква тема. В този смисъл журито, определящо номинираните за финала творби, които публиката оценява, няма претенции за професионална оценка. Това са приятели на галерия „Арт Маркони“ и ценители на изкуството, които добронамерено и искрено дават своите предпочитания. Приемам мненията им на естети и непредубедена публика, защото те не познават участниците и в този смисъл оценката им е коректна.“

Маркони не пропусна и следващия Бал на пролетната поезия на 28 април. А преди това - Бал на смешната поезия и проза „Очи към себе си“ на 31 март, разбира се в „Арт Маркони“.

ЕЛЕГАНТЕН ПОЗДРАВ ЗА ПРАЗНИКА НА „ЛЮБОВТА И ВИНОТО“

„Музика за очите“ - изложба акварел на Петър Петров

Всяка от картините на Петров, показани в „Арт Маркони“ на връх емблематичните февруарски празници, посветени на любовта и виното, те потопява в почти нереален свят. Петър Петров виртуозно си служи с акварела, успявайки да подчини и най-незначителния детайл и светлосянка на усещането си за композиционна издръжаност. Но освен прецизно изпълнение

творбите му носят настроението и вибрацията на музиката, която струи от всеки тон и полуто. „Музика за очите“ е едно невероятно, вдъхновено послание за всеобща сетивна хармония, единствената среда в която любовта може да оцелее. Петър Петров е роден 1952 г. в град Варна. Завършва Националната художествена академия – специалност графика при Евтим Томов пред 1981 г. Още от тогава датира и сътрудничеството му с местните и национални печатни медии, които публикуват негови карикатури. С еднакво увлечение твори малка пластика, маслена живопис, графика и акварел.

„Нагласата и идеята, която искам да изразя определят и избора на техниката ми. За тази музикална серия съм използвал акварел с многократно избирателно измиване, за да постигна ефекта на приглушените тонове. Има много и най-различни подходи – аз съм избрал този, заради конкретната си идея, но иначе обичам да експериментирам.“ – споделя авторът. Нека заедно се насладим на този експеримент!

ТАТИНА МЛАДЕНОВА

От стр. 1
кани хората мавзолеи изграждат. Сърбите издигнаха величествен храм върху гроба на своя Карагеоргиевич, който се е родил в селска колиба. А в мрачния февруарски ден на 1873 година, там на бесилката край София, висеше един

НЕКОРОНОВАН КНЯЗ НА РОБСКИЯ НАРОД.

Та нима след това никой не се е заинтересувал да разбере къде е погребан, та нима не се е намерила поне една благочестива бабичка да запали свещ над този самотен гроб... О, колко е страшно да се умира във висините, тъй както самотно умира царствените орли по върховете на Рила – може ли тревата да разбере каква е болката на гигантския бор, когато гръмотевицата падне на него... Искан да каже, че е необходимо, повелително необходимо да засилим и култивираме у нас историческо чувство, защото ме е страх, да не би след 200 - 300 години да забравим къде е бил и гробът на Иван Вазов. Нека в подземията на „Александър Невски“ направим един „Пантеон“, нека дебелиите му зидове да запазят спомена от мъчителните усилия на народа ни да стане културен и държавотворен елемент на Балканите, нека там приютим костите на големите заслужили държавници,

НЕКОРОНОВАН КНЯЗ НА РОБСКИЯ НАРОД

строители на III-тото Българско царство. Нека създадем култ към голямото и ценното. А за да създадем този култ, най-напред трябва да се научим да се уважаваме като хора, да ценим заслугите на противниците си, на предшестествниците си,

ИСТОРИЯТА НЕ СЕ РЕЖЕ НА ПАРЧЕТА КАТО „РАХАТ ЛОКУМ“,

иска ми се да повторя тази мисъл сто пъти.

Спрях се по-обширно върху историческото чувство, защото искам да изтъкна какъв неизчерпаем и благороден източник за вдъхновение и творчество може да бъде то. Нека да не бъдем пессимисти. В нашия народ това историческо чувство започва да се пробужда. Вижте с каква грижа нашите села издигат паметници на героите от войната. Но и тук трябва да се протегне ръката на държавата, да ръководи и направлява, да отстранява наивните хрумвания и смешните безвкусици.

Филмът и грамофонната пластинка ще бъдат най-мощното оръжие в ръцете на нашата историческа пропаганда. Гласът на всички големи хора трябва да бъде записан на грамофонни пластинки и всичко това да се

пази заключено с десет печата в една хранилница на исторически спомени, която ще завещаем на бъдещето. Първата и най-главната задача на нашата пропаганда е

ДА ДАДЕ НА СВЕТА НЯКОЛКО ГОЛЕМИ ИСТОРИЧЕСКИ ФИЛМИ,

за които тя не трябва да жали средства и сили. Това трябва да стане национална амбиция. С чувство на съжаление и мъка следя усилията на някои наши труженици, които искат да създадат български филм. Нека не ми се сърдят, ако бъда искрен. Каква липса, наистина, на историческо чувство, и каква безотговорност при избора на средства и сюжети. А какво богатство се разгръща пред погледа ми, богатство, което стои неизползвано, заключено като старо злато в историческите ковчежи на България. Представете си какъв грандиозен филм би могъл да създаде един талантлив режисьор от голям европейски мащаб, ако надзърне в историческата архива на Симеоновия век. С подобни дела всеки народ може да се гордее. Какви благородни картини от исторически романтизъм могат да се разкрият пред очите на публиката, ако талантливо и с широк замах

ПОКАЖЕМ НА ЕКРАНА

ПОДВИГА НА БОТЕВ И ЛЕВСКИ.

Тук няма нужда да смучем пръстите си, защото животът на тези хора е наистина красива, поетична легенда. тръпки на възторг ще лазят по снагата на милиони българи при вида на Левски под бесилото и легендарния бунтовник и поет на борда на „Радецки“. Ето сюжетите на българския национален филм...

* ТОДОР КОЖУХАРОВ
(1891-1945)

Тодор Кожухаров е от малкото случаи за дългогодишно присъствие на ярък национален литературен талант във висшите етажи на държавната власт. Роден е през 1891г. в Асеновград. Завършва Висшето военно училище на Негово величество и участва във войните от началото на века като артилерийски офицер. За проявена храброст в боевете пред Чаталджа и Одрин и при освобождението на Родопите е отличен с най-високи военни отличия: кавалер на три ордена за храброст, включително „Св. Александър с мечове“. След демобилизацията записва право в Софийския университет и оглавява авторитетния национален всекидневник „Слово“, наричан

от съвременниците „професорския вестник“. Там публикува статии и репортажи, исторически очерци, портрети на политици, военни мемоари и фейлетони, подписвани с псевдонимите „Щабскапитан Копейкин“ и „Федя Чьорни“. На два пъти, през 1935-1936 и през 1937 г. министър на железниците, пощите и телеграфите и заедно със Сирак Скитник е един от възновителите на създаването и укрепването на Българското национално радио. Има заслуги и за развитието на българската кинематография. Като депутат в четири народни събрания проявява качества на изключителен оратор и участва в спасяването на българските евреи. Автор е на множество книги – сборници с военни разкази, публицистика, очерци и мемоари. Осъден е от Народния съд и разстрелян през 1945 г. В продължение на повече от петдесет години книгите му бяха скривани от читателите, а творчеството му, обвито в забрава. Реабилитиран е в началото на 90-те.

На вниманието на читателите на в. КИЛ предлагаме негов публицистичен текст, посветен на необходимостта от морална и културна съпротива срещу историческата безпамятност.

Доц. Д-р ЛЮДМИЛА
СТОЯНОВА

Човек добре или лошо да живее – доживява до юбилей!

И му се налага да изслуша по телефона или на живо най-шаблонните пожелания за здраве и дълъг живот, за големи успехи в службата, за мир и любов в семейството...

Тези пожелания винаги са придружени с намеци за почерпка за здраве и дълъг живот.

Доброжелателите въобще не ги интересува, че юбиларът може и да не обича рождените дни, защото те са още една крачка към неизбежния край!

Такава „неприятност“ преживя и доаенът на Дружеството на варненските писатели д-р Петър Костов, който на 8 февруари навърши 85 години. При него това е не само житейско, а и творческо дълголетие. За този феномен той е посветил и есето в книгата си „Човекът между Аполон и Квизимодо, Афродита и Баба Яга“. Според него продължителността на живота е в тясна зависимост от болестите, от фамилната генетична особеност и условия на живот.

Според мен неговото житейско и творческо дълголетие е в резултат на сполучливата комбинация между хумора и меди-

ТУРХАН РАСИЕВ

ЛЕКАР, ПОЕТ, КАРИКАТУРИСТ И ЕСЕИСТ

Д-р ПЕТЪР КОСТОВ на 85 години

цината. Някои казват, че смехът е здраве, но аз ще добавя: „Имате много здраве, ако медицината не помага на смеха!“

Смея да твърдя, че неговото дълголетие се дължи на факта, че той повече от 40 години се занимава и с хумор и сатира. Не знам кога е започнал да пише епиграми и сатирични стихове, но първата му карикатура се появява във вестник „Здравен фронт“ в далечната 1976 г.

Лека-полека той набира инерция и карикатурите му започват да се появяват по-често във вестниците „Стършел“, „Български писател“, „Тримата глупаци“, „Пардон“, „Смях“, „Ретро“, „Трета възраст“ „Пенсионери“, „Луд труд“, „Народно дело“, „Черноморски преглед“, „КИЛ“, „Черноморие“, „Времена“, „Епоха“, „Седем дни“ и др. Негови карикатури са включени в алманаха на Дома на хумора и сатирата – Габрово „Европа мечтае за България“.

Книгата му „Двоен човек“ е изпратена от Народната библиотека – София до библиотеките

във Вашингтон, Ню Йорк, Москва, Минск, Киев, Букурещ и Белград поради проявен интерес към нея.

През 2000 г. издава и албум „1001 карикатури“. Наред с това Петър Костов е илюстрирал над 50 книги. Забележителното е, че това го прави напълно безвъзмездно. И не дава дума да се издава дори и за почерпка...

Ще съобщим под секрет, че Петър Костов преди да се запише в Медицинската академия-София, е бил приет и в Художествената академия и оттогава му е тази любов към рисуването...

Петър Костов сам прави кориците и илюстрациите на досега издадените свои седем книги: лиричните „Листопад“, „Кратката илюзия живот“, „Нежност до поискване“; сатиричните „Двоен човек“, „444 епиграми“; есеистичните „Конници от камък и бронз“ и „Човекът между Аполон и Квизимодо, Афродита и Баба Яга“.

За есето някой шеговито беше казал: „Есето е като прасето – яде всичко“. Но есето освен

талант иска и богата начетеност и познания в много области на живота. Есето се отличава с оригинална композиция, с изискан цветист стил, изпъстрен с афоризми, със самобитни и духовити разсъждения и неочаквани обобщения, които нямат нищо общо със системното научно изследване по определена тема. Петър Костов е спазил тези изисквания и неговите есета са много полезни и навременни.

Накрая всеки с основание би задал въпроса: „В последна сметка, какъв е д-р Петър Костов – лекар, лирик, сатирик, карикатурист или есеист?“

Без съмнение е лекар, има си диплома за медик и като такъв се е пенсионирал човекът. За литературните му занимания ще кажем, че той е всичко взето заедно. Благодарение на това неговото творчество прилича на съвременните безотпадни технологии: ако от една идея не става лирическо стихотворение, той го прави сатирично или го превръща в епиграма. Ако не влезе в

калъпа на епиграмата, превръща идеята в афоризъм или сентенция. В краен случай в – в карикатура. Повечето му карикатури са „Без думи“. Той предпочита да не прави илюстрация на даден виц, а разказва вица с туш и перо.

Така е, когато Всевишният го е дарил с много способности.

Щях да пропусна още нещо – д-р Петър Костов притежава изключителна памет – с часове може да рецитира стихове от български и чужди поети. (Когато ми трябва да направя справка за някой стих, когато пиша апострофи, винаги му звънвам по телефона и той веднага започва да ми рецитира стихотворението и ми казва в коя книга да го намеря. И след проверка установявам, че паметта му не му е изневерила.)

И сега, когато му честитя 85-годишния юбилей, ще си спестя пожеланията към д-р Петър Костов, защото той всичко си има и нищо му няма. А на себе си пожелавам да доживее до неговата 100-годишнина и да му стисна крепко ръката, която още пише и рисува...

Малко е егоистично от моя страна, но така е устроен човекът – гледа първо да устройва себе си...

Д-р ПЕТЪР КОСТОВ

ЕПИГРАМИ

ХАМЛЕТ

Намирам се в безкрайно
раздвоение
между дилемата неразрешима:
щастлив, че има по-зле и от
мене;
нещастен – че и по-щастливи
има.

ПИСМО ОТ БОЛНИЦАТА

Добре съм – на всички
благодарност дължа,
за сетне какво ми е мнението:
изследванията щом издържат,
ще издържа и лечението...

ТАЛАНТ

Талантът е като парите,
или го има, или го няма...
Те вярват, че във мене скрит е,
аз знам – че е една измама.

РАВНОСМЕТКА

Ограбен не от чужд, а от
познати
реших да диря правда във
съда,
но дадох за дела и адвокати
трикратно над ограбеното, за
беда!

„СПАСЯВАНЕ“

Когато е на тясно, без да чака
човекът се превръща във
спасител:
от любовта си се спасява в
брака,
от огъня – със пожарогасител...

СЮРПРИЗ

Поживях си, за нищо не жала.
Изненади какви не видях!
Цял живот бях гонил Михалю,
А Михалица – вкара ме в грях.

ХУМОР

Като подправките в храната,
подправка за духа – елитна.
Но все така вървят нещата,
Че е подправка дефицитна.

ОТКРИТИЕ

Статистиката е неумолима,
макар абсурдна често да
изглежда –
по любов, казват, женят се
мнозина,
но повече – от любов се
развеждат...

СТРАХОВЕ

Добрият писател от страх е
терзан,
че няма да бъде разбран.
И лошия – пак страхове го
гнетят,
че може да го разберат.

АФОРИЗМИ

Чашата на търпението ми отдавна е преляла, а в тая на надеждата – ни капка.

Когато се извиняваш за поредната си глупост, не забравяй да предупредиш, че тя не е последна.

Едно е да те посрещнат с хляб и сол, друго е да си на хляб и сол.

Окоето гледа, мозъкът вижда...

Парите, които бе оставил за паметник, ги изпиха за Бог да прости греховете му,

Пътувайте с вестник

Той ще ви отведе в страната на прекрасното. Ще ви достави духовна наслада със своите стихове, разкази, есета, с историческите и публицистични материали, които публикува на страниците си. Всичко това само срещу 6 лева годишен абонамент. 12 броя в годината.

Абонирайте се за вестник „КИЛ“. Каталоген № 2584

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Иван Овчаров – главен редактор

Ванилин Гавраилов, доц. Людмила Стоянова,

Ангел Дюлгеров, Станка Бонева, Симеон Илиев

Ръкописи не се рецензират и не се връщат.

Хонорари се изплащат последните четвъртък и петък на месеца от 14 до 16 часа.

Издавателство МС ООД, Печат: Разград Полиграф ООД

ки
месечно издание

Култура, Изкуство, Литература

ISSN 1310-120X

адрес на редакцията: 9000 Варна, ул. „Крали Марко“ 11,
тел.: 052/639 374; 0885 210 890

e-mail: kil2009@abv.bg

www.kilittera.ucoz.com

Издава се с финансовата подкрепа на Община Варна

Колелото на историята явно е от бойна колесница, затова на всяка страница – война.

Има хора така убити от живота, че даже съчувствието е в състояние да ги довърши.

ВЕСТНИК „КИЛ“ -
С МЕДИЙНОТО СЪДЕЙСТВИЕ
НА ТЕЛЕВИЗИЯ
„ЧЕРНО МОРЕ“

